Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 13 (1663) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 27 САКАВІКА 1988 г. ЦАНА 20 зл.

Антаніна Германовіч — здольны, энергічны гарманіст калектыву „Дружба".

15 дружных гадоў

15 гадоў споўнілася „Дружбе" — вакальнаму жаночаму калектыву ў Старым Корніне, Дубіцкай гміны. Іх юбілей адзначыла гміна ў новапабудаваным асяродку культуры ў Дубічах-Царкоўных, якім кіруе Мікалай Бахмат. Прысутнічала школьная моладзь з Дубіч-Царкоўных і з Грабаўца. Начальнік гміны Анатоль Паўлоўскі, сам родам з Шастакова каля Гайнаўкі, з'яўляецца найсапраўднейшым прыяцелем калектыву. У яго намечаны канкрэтныя планы па развіццю культурнай дзейнасці ў гміне. У гэтых планах калектыў „Дружба" займае адно з важнейшых месц. Гэта пакуль адзіны, жывучы калектыў у гміне. Можна сказаць, „Дружба" — гэта рэпрэзентацыйны калектыў Дубіцкай гміны. Ён выступае са сваімі народнымі беларускімі песнямі на ўсіх гмінных урачыстасцях. Прымае таксама ўдзел у конкурсах беларускай, савецкай і калядных песень.

Свой рэпертуар калектыў „Дружба" чэрпае з „народнай памяці, з саміх сябе".

Ніна Назарук, Мар'я Місеюк, Мар'я Сельвясюк і Ліда Барвюк — гэтая чацвёрка жанчын была першай, якая 15 гадоў таму пачала ў Старым Корніне спяваць разам. А як было? Гаворыць Мар'я Місеюк: „Мелі быць у Корніне дажынкі. Сустрэліся бабы. От, каб штосьці заспяваць, сказалі. Сталі збірацца, рыхтавацца. Выступілі на дажынках. Усім спадабалася. Сталі нас запрашаць паспяваць. І так пачалося".

Чатыры гады спявала корнінская чацвёрка, а потым адышла ад іх клубовая Ліда. Але прыйшлі іншыя, між іншым, дзве маладзенькія дачкі Ніны Назарук — Зоя і Антаніна.

Цяпер, пасля 15 гадоў існавання калектыву, у ім 8 верных і дружных жанчын: Ніна Назарук, Мар'я Місеюк, Мар'я Сельвесюк, Зоя Кулік, Тамара Гаўрылюк, Вера Місеюк, Вольга Герасімюк і Антаніна Германовіч.

Арганізаваліся, вучыліся, падбіралі песні — усё рабілі самі. Недзе на самым пачатку пару разоў завітаў да іх непаседлівы Янка Крупа, якога ўспамінаюць з удзячнасцю.

Цяпер Антаніна ў іх неафіцыяльны кіраўнік. Вельмі здольная, энергічная і працавітая гэтая жанчынка ў апошні час пачала іграць (на слых) калектыву на акардэоне. Спеў у „Дружбы" вельмі меладыйны, разліваецца шырока. Характэрная рыса іх — пявучасць. Галасы маюць моцныя, жанчыны ад прыроды музыкальныя.

Сям'я Ніны Назарук, напрыклад, уся іграе і спявае, бо муж яе Уладзімір таксама іграе на акардэоне. Яны прымаюць удзел у конкурсе музыкальных сем'яў, які арганізуецца Ваяводскім домам культуры.

Строі ў „Дружбы" народнакласічныя. Вышываныя чорна-чырвоным крыжыкам блузкі і доўгія цёмныя спадніцы. На плечы накідаюць жанчыны велізарныя хусткі-шаліноўкі. Выглядаюць, трэба сказаць, элегантна! Строі гэтыя ім купіла гміна — яшчэ адзін доказ апекі і ўласцівага падыходу да культуры ў гміне.

Сваё 15-годдзе адзначалі жанчыны са Старога Корніна ў час, калі рыхтаваліся да раённага агляду беларускай песні. Расказвалі, што амаль штодзённа збіраюцца па хатах на рэпетыцыі, кожны раз у хаце іншай спявачкі. На гэтых рэпетыцыях праспеўваюць дзесяткі песень.

У рэпертуар свой уключылі ў апошні час песню „Цячэ вада ў ярок", пачутую імі з нейкай касеты ці па радыё. У адзін вечар завучвалі яе доўга і ўпарта. Вольга Герасімюк потым прызнаецца: „Усю ноч снілася мне тое вучэнне. Усё і ўва сне я спывала".

Адкуль жа ўзялася назва калектыву „Дружба"?

Аказваецца — вельмі простая справа. Самі такую якраз назву вывелі ад таго, што адчулі і ўбачылі, якія яны між сабою дружныя, згодныя, сардэчныя. І ў адзін вечар, наспяваўшыся ўволю, сказалі: Будзем называцца „Дружба"!" Дружнасць і сардэчнасць „Дружбы" відаць тым вокам кожнаму, хто з імі сутыкнецца

Вера Валкавыцкая
Фота Л. Пільскага

Дыназаўр — дагістарычны звер, які жыў на зямлі нейкіх сто мільёнаў гадоў таму назад і раптоўна загінуў у загадкавых абставінах.

Гумякі — рызінавыя боты, без якіх селянін — проста не селянін, а нейкі неразважлівы гарадскі турыст, які памылкова апынуўся ў вёсцы.

Дык цяпер я разумею, чаму **Пётр Нечыпарук**, селянін з вёскі Малінікі, што між Кляшчэлямі і Бельскам, назваў усіх нашых сялян *дыназаўрамі ў гумяках*.

Першы раз мой журналісцкі лёс звёў мяне з Пятром Нечыпаруком у вёсцы Леўкі, што на Бельшчыне, дзе жанчыны ладзілі багатую вечарыну з нагоды нейкага юбілею свайго гуртка вясковых гаспадынь.

Другі раз убачыў я Пятра Нечыпарука за трыбунай у канферэнцыйнай зале ваяводскай управы ў Беластоку, дзе 25 лютага 1988 года праходзіў XIII Ваяводскі з'езд дэлегатаў **сельскагаспадарчых гурткоў, сельскагаспадарчых саюзаў, гурткоў і сельскагаспадарчых арганізацый.** Коратка кажучы, быў гэта ваяводскі з'езд вясковых прафсаюзаў і вясковага самакіравання, у якім наймацнейшым звяном з'яўляецца **Ваяводскі саюз сялян, гурткоў і сельскагаспадарчых арганізацый**, які аб'ядноўвае на Беласточчыне амаль 57500 членаў, згуртаваных у 1225 сельскагаспадарчых гуртках і ў 1222 гуртках вясковых гаспадынь. У межах Беластоцкага ваяводства існуюць зараз 39 эскаэраў і 6 сельскагаспадарчых гурткоў, якія дапамагаюць сялянам у апрацоўцы зямлі.

Мінулы год закончылі СКР-ы звыш 370-мільённым даходам. Так гаварыў **Збігнеў Лінскі** — старшыня праўлення гэтага сельгасгурткоўскага саюза, выступаючы на з'ездзе.

— А яшчэ трэба адзначыць, — гаварыў ён, — што ў рамках нашай арганізацыі дзейнічаюць 92 гурткі сельскагаспадарчай моладзі, што ў 869 вёсках солтысамі з'яўляюцца актыўныя дзеячы сельскагаспадарчых гурткоў, што сярод радных ваяводскай і гмінных радаў народовых знаходзіцца аж 713 дзеячоў нашай сялянскай арганізацыі, што праяўляюць яны таксама сваю грамадскую актыўнасць у органах народнага кантролю.

Многа добрага давялося мне

(Працяг на стар. 4)

НА МЯЖЫ

АБ ПАЛАШЦЫ К.

Жыла ў нашай вёсцы вялікая дзівачка, якую звалі Палашкай К. У адрозненне ад усіх жанчын не толькі з Бандароў, але і з суседніх вёсак, Палашка курыла. Не ведаю чаму, але мне яна запамяталася як жанчына, якая была заўсёды старой. Мела моцна пакручаныя рэўматызмам ногі. Калі была вялікая гарачыня, яна памаленьку ішла на рэчку, там закопвалася ў моцна нагрэты пясок і цэлымі гадзінамі трымала ў ім ногі.

Вялікай памылкай многіх людзей на свеце з'яўляецца тое, што вельмі рагочуць са сваіх уласных анекдотаў, свайго псеўдагумару і сваіх, найчасцей не смешных, жартаў. Палашка К. ніколі не смяялася з таго, што сама гаварыла, а па сутнасці ўсё жыццё гаварыла камічнае і смешнае. Я ніколі не бачыў Палашку пры нейкіх працах ці занятках. Выключэннем было тое, што часам зімовымі вечарамі прала пакулле. Калі хтосьці яе не ведаў, дык успрымаў яе пытанні і выказванні як доказ яе бяскрайняй наіўнасці. Тым часам ва ўсіх яе пытаннях быў саркастычны падтэкст.

Запамяталася мне на ўсё жыццё размова Палашкі К. з савецкім салдатам у ліпені 1944 года. Мая вёска, як, зрэшты, і ўся Беласточчына, была вызвалена ў выніку, бадай, найбольш бліскучай аперацыі Чырвонай Арміі, названай „Баграціён“. У канцы ліпеня 1944 года савецкія салдаты ізноў паявіліся ў Бандарах. Некаторыя з іх затрымліваліся на даўжэй, і тады, калі так можна сказаць, устанаўляліся як бы прыязныя адносіны між імі і тымі сем'ямі, дзе салдаты начавалі. Вось адзін з такіх салдат досыць доўга стаяў у Бандарах, размаўляў з людзьмі, пытаў іх пра жыццё ў часе акупацыі. Прывычкай гэтага салдата было часта пытаць: „Есть ещё у вас вопросы?“ І вось аднаго разу, калі каля хаты Васілёвых сабралася група жанчын і дзяцей, далучыўся да групы і гэты салдат. Пагаварыўшы аб тымсім, салдат па старой звычцы спытаў: „Есть ещё у вас вопросы?“ Палашка К., як заўсёды, прыкінуўшыся бяскрайне наіўнай кабетаю, спытала:

— Салдацiку, ты мне скажы, дурной бабе, чы гэто праўда, што Сталін і Гітлер — родныя браты?

Салдат як бы анямеў. Досыць доўгі час не мог з сябе выдабыць голасу. Пасля крыху апрытомнеў і спытаў:

— О чем ты мать, спросила?

— Ну, я спытала, чы гэто праўда, што Сталін і Гітлер — родныя браты?

Салдат поўнасцю апрытомнеў і праз момант пачаў выясняць наступным чынам:

„Знаешь что, мать? Если бы я не знал тебя и твоей семьи, я бы подумал, што ты спятила. Я прожил двадцать лет, но никогда ещё не слышал такого нелепого вопроса! Можно было бы подумать, что тебе такие вопросы подсказывают злейшие враги советской власти. Ты знаешь, мать, что за такие вопросы под стенку ставят?! Как тебе могло вообще вбрести в башку, что отец народов Сталин может быть родным братом людоеда Гитлера?! Быть может ты, мать, находишься под влиянием какой-нибудь контры? Если так, ты должна давать этой контре отпор. А если ты сама не в состоянии это сделать, так ты должна нам сообщить, кто тебе такую чушь подсказывает. Заруби на носу, мать, что Сталин и Гитлер не только не родные братья, но они даже не родственники! А вообще, никому не говори, мать, что ты у меня об этом спрашивала. Я тебя должен после такого вопроса под арест взять, однако ладно, на первый раз прощу“.

Палашка ўвесь час слухала салдата вельмі спакойна і нават ніводзін мускул на яе твары не сведчыў, што пытанне яе мела мэтанакіраваны іранічны характар.

Трэба сказаць, што і для мяне, чатырнаццацігадовага тады хлопца, які добра ведаў Палашку К., яе пытанне было вялікай нечаканасцю. І хоць ужо 44 гады прайшло ад таго моманту, да сёння, як жывыя, застаюцца ў маёй памяці Палашка К., я — хлапец і савецкі салдат, які горача даказваў, што Сталін і Гітлер „даже не родственники“.

Алесь Барскі

РЭФАРМАВАЦЬ НАТАРЫЯЛЬНЫЯ КАНТОРЫ

Наракаюць людзі на дзяржаўныя натарыяльныя канторы. У іх вялікія чэргі, цяжка дачакацца афармлення дакументаў. А што датычыць такіх актаў, як купля-продаж ці перадача зямлі свайму наследніку, дык для такога афармлення патрабуецца многа ўсякіх даведак і пасведчанняў, часта, здавалася б, непатрэбных, ды яшчэ шмат грошай. За высокія аплаты наведвальнік павінен быць жаданым госцем у натарыяльнай канторы.

У Дзяржаўнай натарыяльнай канторы ў Беластоку (і не толькі ў гэтай) заўсёды множства людзей, часта знерваваных, што мусяць доўга чакаць афармлення такіх простых дакументаў, як запрашэнне сваякоў ці знаёмых з-за мяжы да сябе ў госці, ці афармленне рознага роду пасведчанняў.

Асабліва многа нерваў трацяць людзі, прыязджаючыя ў натарыяльныя канторы з адлеглых вёсак, ім жа трэба рана ўстаць, прыехаць у горад, адстаяць у вялікай чарзе і яшчэ паспець вярнуцца дамоў.

Паўстае пытанне: ці нельга было б такія нескладаныя дакументы афармляць у гмінных управах, якія знаходзяцца значна бліжэй ад месца жыхарства вясковых людзей? Маглі б быць і іншыя развязкі, як, напрыклад, утварэнне дзяржаўных або прыватных канцылярый. Зразумела, у гэтых справах патрэбныя дзяржаўныя вырашэнні. Але як бы там не было, наспела патрэба рэфармавання дзяржаўных натарыяльных кантораў, бо ў іх ужо цяпер сітуацыя нязносная.

Міхась Хмялеўскі

ДАПАМАЖЫ, КАБ БЫЛО ДРУЖНА

У 1987 годзе рушылася будова Беларускага музея ў Гайнаўцы. Выгляд гэтага музея відаць па „цаглінках“, якія можа выкупіць кожны, хто хоча дапамагчы справе, каб было дружна.

Даволі ўжо зроблена, але гэта толькі ўдалы пачатак вялікай задумы. У першым будынку праводзяць інсталяцыйныя і заканчальныя работы. Муруюць сцены ў другім. Агульны кошт работ набліжаецца да сумы трыццаці мільёнаў злотых. Ёсць тэхнічныя магчымасці закончыць у хуткім часе гэтую грамадскую пабудову. Перспектывы добрыя. Трэба разумна выкарыстаць іх для беларускай справы.

Збудаванню гэтага музея шмат дапамаглі тысячы беларусаў з Беласточчыны і ўсяе Польшчы, а таксама вельмі адчувальная дапамога і з боку беларускай эміграцыі. Да пачатку гэтага года сабрана наогул каля дзевяці мільёнаў злотых, пяць тысяч шэсцьсот долараў і дзвесце рублёў. Гэтую ахвярнасць заўважаюць і ацэньваюць людзі іншых нацыянальнасцяў, як і ўлады ПНР, якія дапамаглі нам ужо сумай пятнаццаці мільёнаў злотых.

Каб утрымаць добры рытм пабудовы, трэба больш грошай. Патрэбна далейшая ахвярнасць нашых людзей і замежнага зямляцтва.

Наш супольны беларускі гонар павінен вывіцца ў выглядзе салідарных узносаў на музей. Калі грамадскія сродкі складуць трыццаць працэнтаў коштаў планаванай будовы, тады можна разлічваць на вялікую дзяржаўную датацыю дзеля выканання ўсяе рэшты прадбачаных работ. Таму просьба да ўсіх беларусаў: упісацца ў лік грамадскіх будаўнікоў гэтай святыні нашай культуры.

Я.Т.

ПЕРАБУДОВА І НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПАЛІТЫКА Ў СССР

Перамены, якія адбываюцца ў СССР, з'яўляюцца вынікам наватарскіх дзеянняў камуністычнай партыі. На апошнім, лютаўскім пленуме ЦК КПСС Генеральны сакратар тав. Міхаіл Гарбачоў у прамове „Рэвалюцыйнай перабудове — ідэалогію абнаўлення“ па-новаму глянуў на нацыянальныя пытанні.

Дэмакратыя, давер да людзей, талерантнасць да творчых пошукаў, знаёмства пытанняў пасобных народаў, зычлівасць і падтрымка імкнення да ўсебаковага развіцця ўсіх нацыянальнасцей гэта кардынальныя прынцыпы партыйнай працы ў адносінах да нацыянальнай палітыкі. Ад таго, як яны будуць вырашацца, у вялікай ступені залежыць будзе самаадчуванне і нацыянальная свядомасць паасобных народаў, іх адносіны да працы, да палітыкі партыі, да перабудовы.

Сацыялістычны дэмакратызм — гэта разнастайнасць форм сацыяльнага і палітычнага жыцця. Датычыць гэта пытанняў нацыянальных адносін і нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва. Наглядаецца ў наш час працэс росту нацыянальнай самасвядомасці ва ўсіх нацый і народнасцей краіны. Неабходнае таксама ўдасканальванне форм далейшага развіцця сувязей паміж рэспублікамі, умацаванне іх правоў, у тым ліку і па прадстаўніцтву ў цэнтральных органах.

Асаблівая ўвага ў прамове адведзена павышэнню ролі Саветаў, неабходнасці адраджэння іх улады ў яе ленінскім разуменні. Запатрабуе гэта ўдасканаліць выбарчую сістэму, каб працэс фарміравання органаў улады забяспечваў актыўны ўдзел народа і старанны адбор людзей. Склад Саветаў павінен адлюстроўваць усю разнастайнасць краіны, улічваючы і нацыянальныя асаблівасці.

Унікальнай рысай савецкай культуры з'яўляецца яе многанацыянальнасць. Крыніца сілы дзяржавы — у свабодным развіцці нацыянальных культур, узбагачаных духоўным вопытам брацкіх народаў і ўсяго чалавецтва.

Сапраўдны інтэрнацыяналізм, сапраўдная дружба народаў магчымы толькі пры глыбокай павазе да годнасці, гонару, культуры, мовы і гісторыі кожнага народа, шырокіх сувязей паміж імі. Патрэбнае ўсялякае садзейнічанне далейшаму пашырэнню кантактаў нацыянальных культур, іх узаемнаму ўзбагачэнню, іх уздыму і росквіту.

Нацыянальная палітыка — самае прынцыповае, жыццёвае пытанне савецкага грамадства. На сучасным этапе перабудовы займаецца ёю вельмі грунтоўна, па ўсіх лініях — і ў тэорыі, і ў практыцы. Як заявіў М. Гарбачоў, адзін з Пленумаў ЦК КПСС будзе прысвечаны праблемам нацыянальнай палітыкі.

Янка Зенюк

ЗАЛАТОЎКІ НА НФОЗ

У мінулым годзе ў **Кляшчэлеўскай** гміне на Нацыянальны фонд аховы здароўя сабралі 766 тысяч злотых і гадавы план зборкі быў выкананы ў 122 працэнтах. Найлепшыя вынікі ў зборцы грошай на НФОЗ мелі вёскі і солтысы: Дашы (солтыс Анатоль Такаюк), Дабрывада (Ян Яўдосюк), Сухавольцы (Мікалай Якубоўскі), Палічна (Андрэй Баран) і Жукі (Уладзімір Крынскі).

Гміна Кляшчэлі ў зборцы на НФОЗ заняла трэцяе месца і ва ўзнагароду атрымала паўмільёна злотых. За гэтую суму грошай можа купіць мясцовую асяроду здароўя неабходнае абсталяванне.

(яп)

НІНА АМЕЛЬЯНЮК

ГУТАРКІ АБ МОВЕ

(10)

II. ХАРАКТАРЫСТЫКА БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ МОВЫ.

1. Асноўны масіў беларускай дыялектнай мовы і палеская група гаворак — працяг.

Брэсцка-пінскія гаворкі па роду моўных рысаў набліжаюцца або да беларускай, або да ўкраінскай мовы: да ўкраінскай мовы набліжаюцца ў галіне фанетыкі, а да беларускай — у галіне марфалогіі і лексікі. Супольнымі марфалагічнымі рысамі для брэсцка-пінскіх гаворак і паўднёва-заходняга дыялекту беларускай мовы будуць такія моўныя рысы, як: 1) націскны канчатак *-ою(-ёю)* ў творным склоне адзіночнага ліку назоўнікаў і прыметнікаў жаночага роду (*сцяною, мяжою, зямлёю, маладою, крывою*) і ненаціскны *-аю(-яю)* (*хатаю, дзяўчынкаю, новаю, чыстаю, сіняю*); 2) ненаціскны канчатак *-а* ў назоўным склоне множнага ліку назоўнікаў ніякага роду (*вокна, вёдра, гнёзда, сёла*); 3) націскны канчатак *-і* ў назоўным склоне назоўнікаў жаночага роду з асновай на к (*дзякі, качкі*); 4) адсутнасць *ть (ць)* у канчатках 3 асобы адзіночнага ліку дзеясловаў I спражэння (*бярэ, бэрэ, ідзе, ідэ*); 5) канчатак *-ці (-ты)* ў неазначальнай форме дзеясловаў з нерухомым націскам на аснове (*класці, класты, сесці, сесты*) і многія іншыя.

Да супольных для брэсцка-пінскіх гаворак і паўднёва-заходняга дыялекту беларускай мовы лексічных сродкаў трэба залічыць такія словы, як: *варыўня* (кладоўка для гародніны), *павець* (пабудова са сценамі для гаспадарчых прылад), *свіран* (будынак для захавання збожжа); *гара* (чардак), *паталок, столь, падлога, памост, покуць; калыска, кварта, кубак; аткладня, біч, кассё, лямеш, напарстак, рубель* (жэрдзь), *цапільна; зязюля, качка, квактуха, кураняты, певень, кнур, скаціна; абрусак, настольнік, андарак, спадніца, юбка, фартук, сарочка, каптур, хустка, нагавіцы, штаны, рукавіцы і інш.*

Прамежкавае становішча брэсцка-пінскіх гаворак у моўным аспекце цесна звязана з гісторыяй засялення тэрыторыі Палесся. Літоўцы, якія з'явіліся абарыгенамі, былі выцеснены славянамі. Да XI ст. на тэрыторыі брэсцкага і пінскага Палесся пасяліліся драўляне і валыняне, дыялекты якіх мелі многа супольнага. Далейшаму іх збліжэнню спрыяў факт, што брэсцкае і пінскае Палессе ўваходзіла ў склад тых жа княстваў: Турава-Пінскага, а потым Уладзіміра-Валынскага. У выніку татарскага нашэсця на тэрыторыю брэсцка-пінскага Палесся прыйшлі выхадцы з паўднёвага захаду. Збліжэнню і змешванню насельніцтва брэсцка-пінскага Палесся і паўночна-заходніх украінскіх гаворак спрыяла ўваходжанне гэтых тэрыторый у склад Галіцка-Валынскага княства, якое ў той час адыгрывала значную ролю ў Паўднёвай і Паўднёва-Заходняй Русі. У перыяд знаходжання беларускіх і ўкраінскіх земляў у Вялікім княстве Літоўскім, а потым у межах Рэчы Паспалітай, узаемны ўплыў паміж гаворкамі брэсцка-пінскімі і гаворкамі ўкраінскай мовы таксама быў непазбежны. Аднак „пашырэнне ўкраінскіх асаблівасцей у межах Беларусі з поўначы і ўсходу ў асноўным абмежавана ўмоўнай лініяй, якая праходзіць на поўнач ад Камянца ў напрамку Пружаны-Бяроза і далей на Ясельдзе, Прыпяці, Стыры да граніцы з Украінскай ССР. Гэта перш за ўсё тлумачыцца тапаграфічнымі і ландшафтнымі асаблівасцямі краю: вялікія лясы, суцэльныя масівы непраходных балот у ваколіцах Пінска, Лунінца, Целяхан, Лагішына, Вярозы.

Не апошнюю ролю ў гэтых адносінах адыгралі прыгонніцтва, нацыянальны і рэлігійны прыгнёт, у выніку чаго вясковая і гарадская беднята, папаўняючы рады казацтва, уцякала ў менш заселеныя стэпавыя раёны поўдня Украіны. Нельга таксама не ўлічваць і тое, што далейшае прасоўванне на поўнач і ўсход носьбітаў моўных сістэм брэсцка-пінскага арэала стрымлівалася карэнным насельніцтвам сумежных беларускіх земляў. У асноўным гэта былі патомкі дрыгавічоў, на аснове рода-племянных дыялектаў, з якіх развіліся моўныя сістэмы, што ляглі ў аснову часных паўднёва-заходніх беларускіх гаворак. Гэтыя моўныя сістэмы ўвесь час уплывалі як на гаворкі брэсцка-пінскага арэала, так і на прымыкаючыя да іх валынска-палескія гаворкі ўкраінскай мовы. Уплыў гэты працягваецца і ў наш час. Асабліва гэта датычыцца тэрыторый на ўсход ад Гарыні, г.зн. сярэднепалескіх і ўсходнепалескіх гаворак украінскай мовы. [1]

[1] *Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак пад рэд. Р. І. Аванесава, Мінск 1968, с. 258-259.*

ВЕДАЦЬ, ГАВАРЫЦЬ!

Педагагічная бібліятэка ў Бельску абслугоўвае не толькі горад, але і гміны Бранск, Боцькі, Вышкі, Орля. Працуе яна амаль для тысячы настаўнікаў. Гэта найлепшая педагагічная бібліятэка ў беластоцкім рэгіёне. I як павінна быць у найлепшай — выпісваюць і чытаюць таксама і нашу „Ніву". Адбываюцца сустрэчы з вучонымі.

Праводзяць курсы нямецкай, французскай, рускай моваў. Падумалася: а чаму і не беларускай? Нямала настаўнікаў Бельшчыны займаецца навучаннем беларускай мовы. Чаму б не ўдасканальваць іхных ведаў, з узроўнем якіх, шчыра кажучы, усякае бывае. Перш за ўсё таму, што настаўнікі беларускай мовы адносяцца да яе пераважна як да чужой, не гавораць на ёй у сваім прыватным жыцці, значыць: не маюць натуральнага адчування яе.

Андрэй Гаўрылюк

Вёска Бандары Міхалоўскай гміны.

Фота Я. Целушэцкага.

ЦЯЖКАЯ ДАРОГА ДА НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

Беларускі нацыянальны рух быў па сацыяльнаму складу рухам сялянскім. У асноўным прадстаўляла яго Беларуская сацыялістычная грамада (БСГ). Праўда, да лютаўскай рэвалюцыі ў Расіі існавалі іншыя беларускія групоўкі, як сацыялісты-федэралісты, сацыялісты-аўтаномісты, народныя сацыялісты, Хрысціянская злучнасць, але сярод сялян яны ўплыву не мелі і, апрача Хрысціянскай злучнасці, якая дала пачатак Беларускай хрысціянскай дэмакратыі, якая дзейнічала ў Заходняй Беларусі, — слядоў па сабе не пакінулі.

БСГ да лютаўскай рэвалюцыі арыентавалася на сацыяльную рэвалюцыю ў Расіі і звяржэнне царызму. Толькі пасля лютаўскай рэвалюцыі ў 1917 годзе на парадку дня стала справа стварэння беларускай дзяржавы.

25 сакавіка 1917 г. адбываецца з'езд БСГ. Адначасна з гэтым праходзіць агульнанацыянальны з'езд беларускіх арганізацый і дзеячоў, які ўтварыў Беларускі нацыянальны камітэт.

БНК месца Беларусі бачыць у складзе федэратыўнай дэмакратычнай рэспублікі побач з Расіяй. У справе вайны выказваецца за мір без анексій і кантрыбуцый.

У найбольш набалелай у Беларусі справе зямельнай рэформы БНК пастанаўляе, што справу гэту вырашыць краёвая беларуская рада, склікаyая на аснове роўнага, агульнага, простага і таемнага галасавання. Падобным чынам ставіў зямельную справу расійскі Часовы ўрад, які адкладаў зямельную рэформу да вырашэння Устаноўчым Сеймам.

Так як і большасць працоўнага народу рускай дзяржавы, БНК ва ўсім давяраў Часоваму ўраду. Хутка, аднак, аказалася, што гэты давер неапраўданы. Каб дабіцца згоды на арганізацыю краёвай улады ў Беларусі, беларускай школы і мясцовага заканадаўства, БНК выслаў дэлегацыю да расійскага Часовага ўрада. Аўдыенцыя ў гэтай справе не дала ніякіх вынікаў.

Патрабаванні БНК не знайшлі водгуку ў эсэраў і меншавікоў і спаткаліся з варожымі адносінамі кадэтаў.

З другога боку — прысутнасць у БНК правых элементаў са старшынёй БНК абшарнікам Скірмунтам на чале адпіхала ад яго бальшавікоў, на зразуменне якіх беларускі нацыянальны рух мог толькі і разлічваць. Зразуменне гэтага дзеячамі БСГ прывяло да прыняцця на з'ездзе ў чэрвені 1917 г. новай праграмы, якая паставіла сваёй мэтай развіццё класавай барацьбы за сацыялістычную рэвалюцыю. З'езд прызнаў, што трэба ад беларускага руху адлучыць буржуазныя элементы, якія плямяць увесь беларускі рух.

Аднак, скліканы ў ліпені 1917 г. другі з'езд беларускіх партый і арганізацый не пазбыўся буржуазных элементаў, хоць зроблены быў далейшы крок налева. На месца скампраметаванага Беларускага нацыянальнага камітэта была створана Цэнтральная рада беларускіх арганізацый і партый. Выстаўлена патрабаванне перадачы ўсёй зямлі без выкупу працоўнаму народу і абароны інтарэсаў рабочых. У складзе Цэнтральнай рады аставалася Скірмунтава партыя народных сацыялістаў, каля якой гуртаваліся іншыя правыя элементы. Гэта выклікала незадавальненне групы дзеячоў з Жылуновічам, Чарвяковым і Дылам на чале. Яны выступілі з БСГ і заснавалі ў Петраградзе Беларускую сацыял-дэмакратычную работніцкую партыю, якая неўзабаве перамяніла назоў на Беларускую камуністычную партыю і стала секцыяй Расійскай камуністычнай партыі.

Кастрычніцкая рэвалюцыя прызнала ўсім народам рускай дзяржавы права на самавызначэнне, аж да ўтварэння самастойнай дзяржавы.

На парадку дня стаяла справа дзяржаўнасці Беларусі. З гэтай мэтай быў скліканы Усебеларускі Кангрэс. У яго падрыхтоўцы прымала ўдзел Беларуская сацыял-дэмакратычная работніцкая партыя. 2 снежня 1917 г. Савет Народных Камісараў пад старшынствам Леніна прызнаў грашовыя сродкі для з'езда па справе самавызначэння Беларусі.

Усебеларускі Кангрэс быў адчынены 14 снежня 1917 г. Меў ён характар сялянскі і стаяў на дэмакратычнай платформе адзінага нацыянальнага фронту. У ноч на 18 снежня Кангрэс быў сілком распушчаны па загаду Саўнаркома абласнога выканаўчага камітэта Заходняй Вобласці і фронту.

Роспуск Кангрэса матываваўся закідам, што кіраўнікі яго не намагаліся паразумецца з мясцовай савецкай уладай і вялі перапіску са штабам корпуса Доўбар-Мусніцкага з мэтай супольнай барацьбы супроць савецкай улады.

Нельга выключыць, што некаторыя правыя элементы былі арыштаваны за супрацоўніцтва з Доўбар-Мусніцкім. Аднак, адносна кіраўніцтва Кангрэса, у якім кіруючую ролю адыгрыва-

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 1)

ДЫНАЗАЎРЫ Ў ГУМЯКАХ

ящчэ пачуць пра дзейнасць сельскагаспадарчых гурткоў у нашых вёсках з вуснаў афіцыйных дзеячоў гэтай арганізацыі.

І тады мне падумалася: калі ўсё так добра, што лепш і не трэба, дык адкуль у вёсках узяліся гэтыя Нечыпаруковыя дыназаўры ў гумяках?

— Гэта мы, сяляне — хлебаробы, жывёлаводы, — грымеў ён з трыбуны гурткоўскага з'езда. — Калі наш сялянскі саюз надалей так паспяхова будзе адстайваць і абараняць асноўныя справы і патрэбы сялян, дык хутка мы звядземся з вобліку зямлі, як тыя дагістарычныя дыназаўры...

Зала адгукнулася воплескамі. Толькі ў прэзідыуме рукі неяк не падняліся. Ён прадаўжаў:

— Правілы агратэхнікі патрабуюць, каб сеяць адборным насеннем. Сяляне прадалі збожжа дзяржаве па старой цане, а насенне даводзіцца купляць нам ужо па новай цане! Хто пакрые сялянам затраты? Вось ужо нейкіх 15 гадоў ідзе пабудова Семяноўскага вадасховішча. Ці, сапраўды, найбольш яно неабходна сялянам? Вось Бранск ніяк не можа дачакацца водаправоду, а заходняя частка Арлянскай гміны ўсё яшчэ не мае аніякага спалучэння са сваім гмінным цэнтрам...

Многа выступленняў сапраўдных сялян у падобным духу давялося мне выслухаць на гэтым з'ездзе. **Вальдэмар Пажонка** з вёскі **Лісова-Янувэк,** што ў Драгічынскай гміне, гаварыў:

— Магчыма, народная ўлада без патрэбы дала селяніну шырокі доступ да ведаў, бо навучыла яго лічыць. І я сабе палічыў, каб ведаць, што на другім этапе гаспадарчай рэформы аплоціцца селяніну, а што не. Дык што мне аплоціцца? Карова толькі тады сябе апраўдае, калі зможа даць гаспадару звыш 6 тысяч літраў малака ў год, на збожжы селянін не патраціць, калі дабʼецца ўраджаю не ніжэйшага, чым 60-70 цэнтнераў з гектара. Да гадоўлі авечак не прыдзецца дакладаць, калі зможам мы пастрыгчы іх два разы ў год... Кажуць, што не хапае вугалю і высылаюць гаспадароў у лес за дровамі. Пытаю: з чым? З сякерай? А дзе механічныя пілы? Дзе іх прадаюць, ды па якой цане? Пытаю: ці цяжкую, няспынную працу сялян не час ужо уганараваць пенсіяй ва ўзросце: 55 гадоў для жанчын і 60 гадоў — для мужчын? То ж не цяжка палічыць, што за працу ў суботы і нядзелі набягае селяніну на працягу 60 гадоў яго жыцця 17 гадоў дадатковай працы.

*

На гэтыя і на многія іншыя пытанні сяляне, прысутныя на з'ездзе, не атрымалі адказаў. Тут жыццё, а не слоўныя дэкларацыі, будзе найлепшым экзаменатарам паспяховасці цяперашняй сельскагаспадарчай палітыкі.

Віктар Рудчык

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Сямяцічы, вуліца Гурная. Малюнак Ул. Петрука.

„ПАЦЯЧЭ ВОДКА З КРАНАЎ...“

Дзесятага студзеня выбраўся я паглядзець, як будуюць наша Семяноўскае мора. Там робіць мой добры знаёмы, які нахваліцца не можа гэтай будоваю. Не скажу, каб я патраціўся, пабываўшы на гэтай славутасці: лічу, зарабіў я паўтары тысячы проста за нішто, бо на такую суму назнаходзіў пустых паўлітровак!

Беластоцкая газета пісала семнаццатага студзеня ў сваёй публікацыі „З ваяводам на выездзе“, што ўжо ўвосень пачнуць запаўняць вадою басейн будучага Семяноўскага мора. Вада ад яго пацячэ ў Беласток. Пан ваявода адкруціць тады свой кран у кватэры і будзе піць тую ваду. Думаю, аднак, што вада з Семяноўскага мора будзе мець некаторыя градусы, скажам, на дваццаць пяць, калі падлічыць збольшага прапітую будаўнікамі гарэлку...

Збудзецца мара майго знаёмага пенсіянера, які чакае, калі „пацячэ водка з кранаў“. Не ведаю, ці напэўна так будзе, але факт ёсць факт: дно будучага мора цяпер аж блішчыць ад бутэлек, толькі далезці да іх цяжкавата, бо грузка...

У тэлебачанні неяк паказвалі пра спусташэнне гэтай зямлі, даючы назву „Зямля плача“. І я бачыў слёзы на гэтых берагах, але плакаў якісьці п'яны будаўнік — і не ведаю, ад жалю ён так, ці ад... недапою? І мне брэцца на плач, што столькі нашага народу заліла гарэлка, быццам вада тое Семяноўскае мора.

Дзядзька Захар

КАМІНАР У БЕЛАЙ КАШУЛІ

Уладзімір Сахарчук з Локніцы даведаўся, што ходзіць камінар. Было гэта 18 і 19 лютага. Сахарчук расстараўся драбіну і ўсё, што трэба, каб камінар мог бяспечна залезці на дах і пачысціць комін, даўно нячышчаны.

Калі на Сахарчуковым падворышчы з'явіўся той камінар, дык Сахарчук адно вачыма заморгаў: стаяў перад ім панок у бялюткай кашулі, акуратным касцюме, з гальштукам на модную супоню. І вы гэта будзеце камінар? — мала не запытаў яго Сахарчук, але голас яму так і застыў у горле ад сялянскага страху перад усякімі ўраднікамі. Гутарка адбылася кароткая: вяльможны камінар узяў грошы за ачышчаны комін, якога і не думаў чысціць, а гаспадар толькі шапку скінуў перад ім на хуткае развітанне.

Калі я спрабаваў потым уведаць, чаму бяруць грошы за нішто, пачуў у адказ: камінары кінулі б работу, калі б трэба было чысціць каміны! Можа, і кінулі б, але іх нельга называць цяпер камінарамі: яны ходзяць з хаты ў хату і толькі грошы збіраюць, усё роўна як падаткі якія...

Андрэй Гаўрылюк

СПОСАБ, КАБ ПРЫМАЛІ БУТЭЛЬКІ

Часта чытаю, што ў розных мясцовасцях людзі маюць непрыемнасці пры продажы бутэлек, слоікаў. Хачу сказаць, што ў Гайнаўцы з гэтым усё ў парадку. Толькі адзін раз меў я праблему: прадаўшчыца ў краме „Сам“ на Першамайскай вуліцы прыняла ад мяне бутэлькі з наклейкай „Крынка“, а не прыняла з наклейкай „Піва“. Нягледзячы на тое, што былі яны зусім аднолькавыя. Тады я прыдумаў самы звычайны спосаб: перш, чым аднесці тыя бутэлькі, я змываю з іх наклейкі і ў выніку прымаюць ад мяне ўсе.

Вельмі акуратны пункт скупкі, што ў падворчыку каля вуліцы Варынскага. Працуе ў ім ветлівы чалавек, пенсіянер (у панядзелкі, серады, пятніцы прымае бутэлькі ды слоікі). Ён пунктуальны, што вельмі важнае. Ачышчае ад снегу сцежку да сваёй крамкі і чакае кліентаў.

А. З.

ЦЯЖКАЯ ДАРОГА ДА НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

(Працяг са стар. 3)

лі дзеячы БСГ, гэты закід быў беспадстаўны. Пад уздзеяннем БСГ ужо БНК востра выступаў супроць тых, якія хацелі далучыць Беларусь да Польшчы ці іншай дзяржавы, апрача Расійскай федэратыўнай рэспублікі.

У выніку роспуску Кангрэса сацыяльная рэвалюцыя згубіла ўплыў на тыя масы сялян і рабочых, якія стаялі за плячыма беларускіх нацыянальных арганізацый, паставіла супроць савецкай улады многіх дзеячоў беларускага нацыянальнага руху, якія схільныя былі з ёю супрацоўнічаць, і ўзмоцніла ў гэтым руху ўплывы правых і нацыяналістычных элементаў.

Кіраўніцтва Заходняй Вобласці, якое кіравала беларускімі землямі, не ставіла пытання аб рэалізацыі права беларускага народа на самавызначэнне. Многімі ў той час ленінская нацыянальная палітыка не была правільна зразумета. На гэта склалася, між іншым, тое, што ворагі рэвалюцыі часта спасыляліся на абарону нацыянальных правоў. Пад нацыянальным сцягам неаднаразова групаваліся контррэвалюцыйныя арганізацыі, якія ішлі на супрацоўніцтва з нямецкімі або польскімі імперыялістамі. Рэакцыяй на гэта былі негатыўныя адносіны да рэалізацыі права нацый. Ленін вёў барацьбу з гэткім фальшывым разуменнем нацыянальнага пытання.

Пасля роспуску Кангрэса, згуртаваныя ў Вялікай Беларускай Радзе групоўкі сабраліся ў ноч на 18 снежня і выбралі выканаўчы орган Кангрэса, Раду Усебеларускага Кангрэса як падпольны цэнтр.

Рада выказвалася за ўстанаўленне рэспубліканскай дэмакратычнай улады ў форме Беларускай Народнай Рэспублікі, федэраванай з іншымі рэспублікамі суседніх нацый у Расійскую дэмакратычную рэспубліку. Гэта, як і выключэнне ад удзелу крайне правых партый, сведчыць, што Рада не арыентавалася на канчатковы разрыў з савецкай уладай.

Крайне правыя партыі як і народныя сацыялісты і Хрысціянская злучнасць, утварылі Беларускае народнае прадстаўніцтва

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

КОЖНАМУ СВАЁ

Ведаеце што, даражэнькія? Даўней на вёсцы ў кожнага гаспадара быў свой сабака. А як гаспадар багацейшы, то і два. Ой, было гэтых сабак, было, а цяпер паменшала. Папрападалі верныя прыяцелі чалавека. Рэдка ў якога гаспадара ёсць сабака, ды і то маленькі. Можа, гадаваць цяжка? Вядома, корм дарагі. Кажуць: лепш парсюка трымаць, мяса будзе. А сабаку? Навошта! Можа і праўда гэта? Навошта на вёсцы сабака? Злодзеяў на вёсцы няма, красці няма чаго. Коней цяпер не крадуць. Іх таксама мала засталося, хутка пад аховай будуць. А як адзін і знойдзецца, то што ён у вёсцы зробіць? Злодзей, значыць, не конь. О, у горадзе іншая справа. Там крадуць. Самаходы, кажухі, кватэры абкрадаюць. Чысцейшая справа, больш палпатная. І там злодзей інакш завецца, больш навукова і лепш гучыць — узломшчык, прападзі ты прападам!

Аднак, шкада сабак. Калі да іх прывыкнеш, цяжка адвыкнуць. Ён цябе абліжа, абскача, кахае ўсёй душой, як толькі пасабачы зможа. А тут і дзяржава хоча іх пазбыцца! Чаму, запытаеце? А гэтыя падаткі на сабак. Мой сусед кажа: ведаеш, буду аднаго сабаку збываць, больш злоснага пакіну. Будзь разумны, што зрабіць? Абодва брэшуць, як сабакі. Забіць шкада, і гадаваць — нявыгада. Пэўна, кажа, у горад адвязу. Усе ў горад пнуцца, няхай і сабака пакаштуе гарадскога жыцця. Ага, думаю: дык вось у чым справа! Таму столькі сабак у горадзе бяздомных. Гэта вясковыя прыяцелі чалавека перасяліліся туды! Вось каб так яшчэ на катоў падаткі. А то паўпасаліся і аб сваіх абавязках забыліся.

Г. Мароз

СЯБРЫ „НІВЫ“

Нашы прапагандысты гэта не толькі пісьманосцы, але таксама кіяскёры і кіраўнікі вясковых клубаў прэсы і кніжкі.

Як нас паінфармавала намеснік дырэктара Бельскага аддзела РСВ „Прэса-Кніжка-Рух“ Яніна Сяргейчык, зараз найбольш беларускага тыднёвіка прадаюць:

кіяскёры Вера Антанюк і Вера Ваўранюк (газетна-кніжны кіёск № 224 па вул. Міцкевіча ў Бельску-Падляшскім) кожную пятніцу ў сярэднім **па 60 экземпляраў „Нівы“**;

кіраўнічка клуба прэсы і кніжкі ў Курашаве Ніна Грыгарук — 37;

кіяскёр Аліна Свентахоўская ў Клейніках — 30;

кіяскёры Яўгенія Свентахоўская і Галіна Шатыловіч у Чаромсе (кіёск на чыгуначным вакзале) — 25;

кіяскёры Галіна Маліноўская і Ядвіга Войцюк — кіёск на аўтобуснай станцыі ПКС у Бельску — 20;

кіяскёр Эльяш Кубаеўскі з Орлі — 20. **(яц)**

ХРОНІКА

4 сакавіка адбылася чарговая лекцыя Беларускага народнага універсітэта на тэму „Кіеўская Русь“. Лектарам быў Васіль Сакоўскі — настаўнік беларускай мовы Гайнаўскага беларускага ліцэя.

5 сакавіка адбыўся справаздачна-выбарны сход гарадскога гуртка БГКТ у Беластоку. Са справаздачай выступіў член праўлення гуртка Кастусь Масальскі. У справаздачы былі пералічаны найважнейшыя мерапрыемствы, а сярод іх многія канцэрты харавога і тэатральнага калектываў, фэстыны БГКТ у Беластоку, якія ўжо пераўтварыліся ў Дзень беларускай культуры, Купальныя ночы над рэчкамі Нарвай і Супраслю, гастролі харавых калектываў БГКТ з па-за Беластока, урачыстыя вечарыны, навагоднія балі, сустрэчы з літаратарамі і іншымі цікавымі людзьмі. У правядзенні спомненых мерапрыемстваў у Беластоку галоўную ролю адыгралі члены гарадскога гуртка БГКТ, які налічвае 289 чалавек.

Не арганізавана ў Беластоку навучанне беларускай мовы.

— Над гэтай справай далей будзем працаваць, — гаварыла старшыня гарадскога аддзела Валянціна Ласкевіч. — Будзем намагацца арганізаваць музычны курс для дзяцей і дзіцячы музычны калектыў. Хочам наладзіць выступленні нашага харавога калектыву ў рэстаране „Гродна“, дзе падаюцца беларускія стравы. Каб яшчэ лепш працаваць, неабходна адзінства беларусаў веруючых і няверуючых, а дакладней, цеснае супрацоўніцтва на беларускай ніве гарадскога гуртка БГКТ з Брацтвам праваслаўнай моладзі ў Беластоку, канкрэтная дапамога беларусаў Беларускаму музею, які ствараецца ў Гайнаўцы.

Кастусь Масальскі падкрэсліваў неабходнасць культурных кантактаў БГКТ з Гродзеншчынай, неабходнасць уключэння ў прыгранічны абмен нашай арганізацыі і нашых мастацкіх калектываў.

Янка Зенюк паінфармаваў, што БГКТ будзе мець права высоўваць сваіх кандыдатаў на радных, і таму ў сёлетняй выбарнай кампаніі ў рады нарадовыя БГКТ можа адыграць немалаважную ролю для актывізацыі беларускіх асяроддзяў.

Удзельнікі сходу прынялі багатую праграму дзейнасці.

У склад новага праўлення выбраны: Валянцін Пісанка — старшыня, Тамара Цыунчык — намеснік старшыні, Сцяпан Зенюк — намеснік старшыні, Янка Севасцьянюк — сакратар, Люба Гаўрылюк — скарбнік, Кастусь Лукашэвіч і Ігнат Свентахоўскі — члены.

Рэвізійная камісія: Пятро Юшчук (старшыня), Яўген Рашкевіч і Сяргей Ігнацюк.

На канферэнцыю аддзела БГКТ у Беластоку выбрана 29 дэлегатаў.

*

На раённы агляд беларускай песні, які адбываўся 6 сакавіка ў памяшканні ГП, прыбыло многа людзей з Беластока і наваколля. Між іншым, прыехала 27 жанчын з гуртка вясковых гаспадынь з Рыбалаў.

У аглядзе выступілі члены харавых калектываў з Беластока, Гарадка, Агароднічкаў (каля Супраслі), Рыбалаў, Брацтва праваслаўнай моладзі з Беластока. З 21 выступлення журы выбрала на цэнтральны агляд 13 выканаўцаў.

Тры гадзіны працягваўся агляд, а калі журы пайшло ацэньваць спевакоў, самадзейнікі ўжо па-за конкурсам канцэртавалі яшчэ 2 гадзіны.

*

6 сакавіка маладзёжны гурток БГКТ у Беластоку, у якім налічваецца 63 асобы, сабраўся на свой справаздачна-выбарны сход. Аб працы за мінулую кадэнцыю інфармавала прысутных член праўлення гуртка Тамара Баран.

У дыскусіі былі закрануты такія справы, як патрэба супрацоўніцтва моладзі БГКТоўскай і Брацтва праваслаўнай моладзі на ніве беларускасці, павелічэнне цікавых масавых і добра падрыхтаваных мерапрыемстваў, уключна з дыскатэкамі, хутчэйшага заканчэння рамонту памяшкання ГП БГКТ.

У сходзе ўдзельнічалі сакратар ГП Аляксандр Іваноўскі і старшыня гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку Валянціна Ласкевіч.

У новае праўленне гуртка выбраны: Тамара Баран — старшыня, Мірослаў Туроўскі — намеснік старшыні, Славамір Трафімюк — сакратар, Барбара Гаўрылюк — скарбнік, Хвёдар Антанюк, Дар'юш Пракапюк і Андрэй Шыманюк — члены.

Рэвізійная камісія: Галіна Шкляюк — старшыня, Мірослаў Андрушкевіч і Антон Баравік — члены.

На канферэнцыю аддзела выбрана 7 дэлегатаў.

*

6 сакавіка ў Дубічах-Царкоўных (Гайнаўшчына) адбыўся з удзелам намесніка старшыні ГП Кастуся Майсені сход мясцовага гуртка БГКТ. У рады Беларускага таварыства было прынята 10 новых членаў.

7 сакавіка чарговае пасяджэнне Прэзідыума ГП БГКТ было прысвечана ацэнцы ходу справаздачна-выбарнай кампаніі ў БГКТ. Вырашана дапамагчы некаторым аддзелам (раённаму Гайнаўскаму, Нараўчанскаму, Кляшчэлеўскаму, Гарадоцкаму і Міхалоўскаму) у яе тэрміновым правядзенні.

Міхась Хмялеўскі

пад кіраўніцтвам Рамана Скірмунта.

Аднак і ў Радзе ў далейшым уплывы правых і варожыя адносіны да савецкай улады ўзрасталі і паступова дайшло да яднання з „прадстаўніцтвам“.

19 лютага 1918 г. Чырвоная Армія пакінула Мінск. Рада Кангрэса ўтварыла выканаўчую ўладу, Народны Сакратарыят. 25 лютага Мінск занялі немцы. Яны не перашкаджалі фармальнаму існаванню Рады і Сакратарыята, хоць іх ігнаравалі.

25 сакавіка 1918 г. Рада Кангрэса абвясціла акт утварэння Беларускай Народнай Рэспублікі. Рада была пашырана, у яе склад былі ўведзены прадстаўнікі праваслаўнага і каталіцкага духавенства, гандлёва-прамысловых арганізацый і землеўласнікаў. Рада большасцю галасоў пастанавіла паслаць Вільгельму тэлеграму з падзякай за „вызваленне“ Беларусі.

У той жа час гэтыя „вызваліцелі“ рабавалі і вывозілі з Беларусі сыравіну і прадукты харчавання, забіралі ў насельніцтва жывёлу, сельскагаспадарчыя прадукты, абіралі кватэры грамадзян і здзекаваліся над насельніцтвам, арыштоўвалі і адпраўлялі на катаржныя работы ў Нямеччыну.

Найбольш свядомая частка народа арганізавала адпор нямецкаму імперыялізму, а кіраўнікі БНР аказаліся ў лагеры ворага. Ды хутка пераканаліся, што кіраваліся ілюзіяй, чакаючы падтрымкі нямецкага імперыялізму. Калі Рада БНР звярнулася да нямецкай камендатуры з прапановай арганізаваць мясцовую адміністрацыю, атрымала адказ, што немцы самі вырашаць справы мясцовага насельніцтва. Рада не атрымала дазволу на арганізаванне беларускага войска, а калі Езавітаў пачаў утвараць аддзелы войска без дазволу, быў арыштаваны разам з іншымі арганізатарамі і толькі рэвалюцыя ў Нямеччыне выратавала іх ад расстрэлу.

Неўзабаве Беларусь была вызвалена Чырвонай Арміяй, а толькі заходняя частка была занята польскімі войскамі. Рада БНР у паразуменні з галоўнакамандуючым польскага войска арганізуе сваё войска пад кіраўніцтвам авантурыста Булак-Балаховіча.

У заблытанай палітычнай сітуацыі кіраўнікі БНР згубілі арыентацыю і толькі далейшыя падзеі давялі іх да ўсведамлення гэтага.

Савецкая ўлада, з якой яны ўпарта змагаліся, стварыла Беларускую Сацыялістычную Савецкую Рэспубліку. Яе дасягненні прывялі да таго, што ў 1925 г. Рада БНР самаліквідавалася, і некаторыя яе кіраўнікі дзеячы вярнуліся на радзіму.

Вінцук Склубоўскі

НАША ПОШТА

Грыша Мароз, Стараберазова.

Мы атрымалі ад вас карэспандэнцыі „Жывучая падла!“, „Загаспадыніліі“, „Цягнік, куды нас цягнеш?“ Яны больш нагадваюць сабою ўспаміны або апавяданні, чымсьці карэспандэнцыі, якія б трэба друкаваць, усё іншае адкінуўшы. Напісаныя добра, нават з некаторым літаратурным талентам, але надрукуем іх тады, калі на старонках „Нівы“ здарыцца вальнейшае месца. Іхняя праблематыка не патраціць на сваёй актуальнасці, калі — скажам — „Жывучую падлу“ змесцім не так хутка. Першынства ў друку маюць заўсёды тыя карэспандэнцкія матэрыялы, якія датычаць такіх з'яваў, пра якія было б ужо позна гаварыць праз месяц ці два месяцы.

Дзмітры Маслаў, Мінск. Дзякуем за сардэчны ліст і добрыя пажаданні. Шкада, што не можам апублікаваць ваш дакументальны нарыс пра Кастуся Каліноўскага. Вы яўна пераацанілі магчымасці малюткай „Нівы“. Як і яе магчымасці аранжацыі ўсепольскіх святкаванняў 150-годдзя з дня нараджэння Кастуся Каліноўскага. У нашай рэдакцыі, так сказаць, закароткія рукі дзеля гэткай ініцыятывы. **А музей у Свіслачы нас, вядома, цікавіць. Вы маеце рацыю, што Свіслач знаходзіцца недалёка ад Беластока, але і самі разумееце, што не так ужо проста заехаць туды... Мы, аднак, пастараемся. Гэта можам паабяцаць вам.**

Пры нагодзе прыміце ад нас словы пашаны да вас за тое, што столькі свайго жыцця і сілаў прысвяцілі вы збіранню ды вывучэнню матэрыялаў пра героя Беларусі, вялікага Кастуся Каліноўскага, і самаадданай папулярызацыі яго постаці!

Мечыслаў Ваецкі, Любска каля Вроцлава. „Працую я настаўнікам геаграфіі ў сярэдняй школе ў Любску. У жніўні 1986 года, у час экскурсіі ў Беластоцкую краіну, наведаў я са сваімі вучнямі рэдакцыю „Нівы“. Шмат цікавага і карыснага даведаліся мы тады пра беларусаў як народ, пра які дагэтуль, практычна, анічога не чулі (акрамя таго, што наогул ёсць такая нацыя). Цяпер выйшла з друку кніжка „Беларусь, Беларусь“ С. Яновіча. Пра яе мы часта чытаем у газетах, але дастаць не ўдаецца. Просім дапамагчы“.

Ад рэдакцыі. Прыемна нам было даведацца, што бы яшчэ памятаеце пра тую, далёкую ўжо, сустрэчу з намі. І што ў некаторай меры дапамаглі мы пазбыцца з вашай свядомасці яшчэ аднае „белай плямы“. А кніжку „Беларусь, Беларусь“ сапраўды пазнавата шукаць па кнігарнях. Але свет не без добрых людзей: энтузіясты беларусчыны ў беластоцкім кнігагандлі паабяцалі нам, што дапамогуць вам атрымаць гэтую кніжку. Чакайце цярпліва.

(ся)

1000-ГОДДЗЕ ХРЫШЧЭННЯ РУСІ

1988 год з'яўляецца годам 1000-годдзя хрышчэння Русі. Генеральны сакратар Камуністычнай партыі Савецкага Саюза Міхаіл Гарбачоў у часе сустрэчы з Рональдам Рэйганам афіцыйна паінфармаваў, што ў СССР ідзе падрыхтоўка да ўрачыстага святкавання гэтай знамянальнай гадавіны, якое будзе працягвацца ад 5 чэрвеня да 10 ліпеня гэтага года. Галоўныя ўрачыстасці адбудуцца ў Данілаўскім манастыры пад Масквой. Гэты манастыр быў перададзены савецкім. урадам Маскоўскаму патрыярхату Рускай праваслаўнай царквы ў 1983 годзе. Там ствараецца адміністрацыйны і духоўны цэнтр Царквы.

Урачыстасці будуць адбывацца таксама ў Кіеве, Ленінградзе, Уладзіміры і ва ўсіх іншых епархіях.

Прынянцце хрысціянства на Русі ў 988 г. зрабіла вялікі ўплыў на культуру, побыт і маральнасць сям'і, вызваляючы яе ад паганскіх абрадаў. Русь пачала чэрпаць поўнай прыгарш-

Дзеці з Каракуліна

СЫН ПАЛКА

Генрык Букерт сам добра не ведаў, чаму апынуўся на Кіеўскім вакзале. У кішэні спачывала аштэмпляваная паперка, што выхаванак спецыяльнага дзяржаўнага дзіцячага дома ў Каракуліне, Генрык Букерт, 29 года нараджэння, накіроўваецца на часовае пражыванне ў Данілаўскі дзіцячы прыёмнік.

У кіеўскі цягнік спачатку ніяк не ўдалося яму прабрацца. Праваднікі адганялі ад вагонаў і не хацелі яго слухаць. Са слязьмі ў вачах, са злосцю праводзіў Генрык гэты кіеўскі цягнік. Не ведаў, што яму рабіць, куды падзецца...

І тады спыніўся ля яго такі ж абдзерты і засмолены хлопец.

— Ты — на Кіеў? — запытаў характэрным тонам, у якім адразу пазнаваўся вопытны прайдзісвет. Генрык пацвярджальна кіўнуў галавою.

— Страшэнна сцераглі, чэрці паласатыя! — юнак па-мастацку сплюнуў цераз зубы. — А ты хто будзеш? — пытальна паглядзеў ён на Генрыка і, не чакаючы адказу, дакінуў — Блатны?

— Блатны, — сумна, не падымаючы вачэй, адказаў Генрык Букерт.

— Не сумуй! — суцяшаў яго нечаканы сябра. — Зараз забярэмся ў нейкі прыгарадны цягнік, які курсіруе па кіеўскай лініі, а далей... пажывем, пабачым.

— І, сапраўды, — успамінае Генрык Букерт, — на нейкай замаскоўнай станцыі мы без асаблівых перашкод узабраліся на дах вагона чарговага кіеўскага цягніка.

Змучаны, нямыты і галодны Генрык Букерт апынуўся на станцыі ў Кіравагрaдзе, на поўдні Украіны, у 200 км на поўнач ад Адэсы. На станцыю прыбыў даўжэзны ваенны эшалон. Ля вагонаў стаялі афіцэры. Начышчаныя боты, залацістыя пагоны. Генрык заўважыў маёра і падпалкоўніка. Пружыністым крокам наблізіўся да іх, застыў „на смірна", руку падняў пад казырок сваёй запэцканай шапкі. Адным духам выпаліў:

— Таварыш палкоўнік, дазвольце звярнуцца да маёра!

— Ну, звяртайся, — машынальна казырнуў палкоўнік, усміхнуўшыся.

— Таварыш маёр, вазьміце мяне ў сваю часць! Сынам палка ў вас буду, — заявіў Генрык Букерт.

Афіцэры пераглянуліся.

— А ты хто такі? Адкуль ты ўзяўся? — пачаў распытваць палкоўнік.

— Я — з Беластока...

— З Беластока! — нечакана ўсклікнуў маёр. — Я ж там вайну з Гітлерам пачынаў! У Беластоку мая сям'я засталася. Жонка з сыночкам і груднай яшчэ дачушкай... Можа чуў, можа ведаў? — маёр нечакана схапіўся за сэрца.

— Супакойцеся, маёр! — строга адазваўся палкоўнік і звярнуўся да хлопца:

— Значыць, ты — палячок? І па-польску добра гаворыш?

— Вядома! — хуценька адказаў Генрык Букерт і тут жа дабавіў; — Очывісьце. То ж уродзілэмсень полякем!

— Ну, як, маёр? — бярэм яго на сына палка? — запытаў палкоўнік. — Будзе ў нас свой перакладчык, калі дойдзем да Польшчы!

— Я не супраць, — адказаў маёр. — Нельга ж пакінуць беднага сірату, — ён падумаў пра сваіх дзяцей.

І ў гэты момант здарылася штосьці такое, чаго ніхто не спадзяваўся. Генрык Букерт, пятнаццацігадовы хлапчук, ад радасці проста расплакаўся. Грымнуў на калені перад палкоўнікам Яфімавым і схапіў яго руку, каб пацалаваць.

— Што ты, розум патраціў! — палкоўнік вырваў сваю руку з хлопчыкавых далоняў. — Салдаты не плачуць! Смірна! — загадаў ён, хаця і ў яго вачах таксама заіскрыліся слязінкі.

— І такім чынам стаў я сы-

няй з развітай візантыйскай культуры, паявіліся такія важныя элементы духоўнага жыцця, як жывапіс і пісьменнасць.

Прынацце хрысціянства ў вялікай меры спрыяла таксама ўзнікненню і ўмацаванню цэнтралізаванай дзяржавы. Руская праваслаўная царква ў небяспечныя для краіны моманты імкнулася аб'ядналь раздробленыя княствы вакол гістарычнага цэнтра — Масквы. Заўсёды старанна ахоўвала яна сваю гісторыю, помнікі культуры, якія сведчаць аб духоўным багацці народа. Ахоўвала іх не толькі для сябе, але і для будучых пакаленняў. І дзякуючы гэтаму мы можам сёння захапляцца цудоўнымі помнікамі архітэктуры, чэрпаць інфармацыі са старых кніг і рукапісаў.

Руская праваслаўная царква бярэ актыўны ўдзел у барацьбе за мір. У маі 1952 года ёю была склікана першая канферэнцыя прадстаўнікоў усіх веравызнанняў у СССР, прысвечаная ўдзелу веруючых грамадзян у абароне міру. Ужо ў канферэнцыі 1969 года ўдзельнічалі рэлігійныя дзеячы з многіх краін свету.

Па ініцыятыве патрыярха Пімена адбыліся міжнародныя канферэнцыі ў Маскве ў 1977 годзе пад лозунгам: „Рэлігійныя дзеячы за трывалы мір, раззбраенне і справядлівыя адносіны паміж народамі" і ў 1982 годзе пад лозунгам: „Рэлігійныя дзеячы за выратаванне святога дару жыцця перад ядзернай катастрофай". Вынікі гэтай апошняй канферэнцыі былі прадстаўлены ў прамове патрыярха Пімена на спецыяльнай сесіі ААН на тэму раззбраення ў чэрвені 1982 года. Руская царква выступіла таксама, яшчэ на канферэнцыі 1977 года, з прапановай, каб усе гады да 2 000-годдзя прыходу на свет Ісуса Хрыстоса былі абвешчаны гадамі міру.

Руская праваслаўная царква лічыць сваім абавязкам падтрымліваць перабудову, якая адбываецца ў СССР, і заклікае да гэтага людзей. Людзі павінны верыць, пераконвае яна, у пачатыя перамены і павінны дапамагаць ім добрасумленнай працай.

У Польшчы арганізатарам юбілею з'яўляецца Польская аўтакефалічная праваслаўная царква і ХСС (Хрысціянскае грамадскае аб'яднанне). У кожнай епархіі падрыхтоўваецца асобная праграма святкаванняў.

У Беластоку 27 і 28 лютага адбыліся ўрачыстасці ў гонар 1000-годдзя хрышчэння Русі. На іх прыехаў мітрапаліт Польскай аўтакефалічнай праваслаўнай царквы Васілій і прадстаўнікі Рускай праваслаўнай царквы з Савецкага Саюза. На дзядзінцы царквы святога Мікалая ў Беластоку быў высвячаны крыж у гонар 1000-годдзя прыняцця хрысціянства на Русі. Сёння мы змяшчаем фотарэпартаж аб гэтай падзеі.

Ада Чачуга

Фота А. Сакульская

нам палка, — Генрык Букерт на доказ паказаў мне пажоўклую фатаграфію, на якой сядзеў маленькі салдат, артылерыст.

— Бачыце, як яны мяне апранулі, — усміхнуўся ён.

Найперш завялі Генрыка Букерта ў кухонны вагон.

Хлопца абвеялі цудоўныя пахі кухонных страў, ад якіх закружылася ў галаве. Колькі часу не меў ён у вуснах ані кропелькі гарачай стравы? Сам ужо не ведаў. Бадай, ад часу, калі ўцёк з Масквы...

— Ну, зараз падсілкуем цябе, таварыш па палку! — прыязная ўсмешка распрамяніла запацелы твар добразычлівага кухара. Ён закруціўся ля сваіх запасаў, дастаў нейкія баначкі, кінуў на патэльню лыжку яйка ў парашку, дадаў да гэтага лыжку таксама сухога малака, размяшаў усё гэта з маргарынам і вадою. Атрымаўся невялічкі праснак. Генрык праглынуў яго адным глытком.

— Ацырожна, дакладна пераджоўвай! — папярэдзіў кухар хлопца. Было, аднак, ужо позна. Галодны юнак адчуў, як гарачым шарыкам гэтая аладка правальваецца ў яго ў страўнік.

— Дурачок ты галодны! — уздыхнуў кухар. А Генрык прашальным позіркам глядзеў на свайго новага прыяцеля.

— Табе больш нельга! — строга сказаў кухар і адвярнуўся ад хлопца, каб той не бачыў ягоных, раптам запатнелых вачэй.

— Кухар! Не шкадуй! Я галодны, есці страшэнна хачацца! Я табе адпрацую. Агонь пад катламі трымаць буду... — прасіў юнак.

— Не паложана, таварыш сын палка! — строга адказаў кухар. Ён ведаў, што ў нікім выпадку нельга раптоўна напоўніць галоднага страўніка. Кухар баяўся нават за той гарачы праснак, які тваітоўна праглынуў хлопец. „Эх, вайна, вайна! — уздыхнуў ён. — А за што ж дзеці церпяць?!"

У дзвярах вагона паявіўся ад'ютант падпалкоўніка Яфімава.

— Ну, як там наш сын палка? — пацікавіўся ад'ютант.

— Слабенькі, патрабуе догляду, — адказаў яму кухар. — Не зашкодзіла б банечку недзе наладзіць. Бяры яго, хай адпачывае...

Салдацкі эшалон рушыў у дарогу. Генрык Букерт не ведаў, як доўга і куды яны ехалі. Скрунуўшыся ў каблучок у нейкім куточку вагона, ён проста заснуў. Прачнуўся, калі сталі на нейкай пабочные чыгункі. Гарэла вогнішча, а побач стаяла аграмадная жалезная бочка з гарачай вадою, з яе ішла пара. У страўніку штосьці балюча смактала і хлопец накіраваўся да салдат. Знаёмы яму ад'ютант палкоўніка Яфімава дапамог зыйсці з вагона.

— Вось і добра, што ты тут! — чамусьці ўцешыўся ад'ютант і, не чакаючы адказу, запытаў у Генрыка:

— Як завуць цябе, таварыш па палку?

— Генрык Букерт! — сказаў хлопец, прыціскаючы рукамі жывот.

— Ага, значыць, Гена па-нашаму, — сцвердзіў ад'ютант і тады заўважыў ненатуральны выгляд твару гэтага юнака.

— Табе што... Жывот баліць? Дык скачы вунь за корч! — паказаў рукою недалёкі альшанік, перамешаны з вялізнай крапівою. Генрык у адказ адмоўна пакруціў галавою.

— Не, есці хочацца... — адазваўся ледзь чутным голасам.

— Пацярпі крыху! — адказаў яму ад'ютант. — Найперш цябе самога трэба прывесці ў парадак. Ад вашэй і ўсялякага бруду найперш цябе ачысцім. Распранайся! Ды адразу ўсё сваё лахмоцце кідай у агонь, каб вошы не распаўзліся. Ну, хлопцы, — звярнуўся ён да сваіх сяброў-салдат. — Дапамажыце нашаму сыну палка ў гэтую бочку забраца, хай там папарыцца, як у сапраўднай рускай бані!

Апранулі яго ў салдацкую форму. На жаль, сярод ад'ютанцкіх запасаў не знайшлося вопраткі па памеру, дык абрэзалі рукавы ў кашулі і калошы ў нагавіц, толькі абутак так і застаўся на два нумары больш, чым трэба было.

— Ну, пакажыся, ці можна цябе на вочы палкоўніку паказаць? — загадаў ад'ютант.

— Так точна, таварыш ад'ютант камандзіра палка! — адрапаў Генрык Букерт, падняўшы руку да салдацкай пілоткі. Выў гэта худзенькі, белабрысы хлапчук у дрэнна дапасаванай ваеннай форме.

Хутка вярнуліся сілы, і палкавы кухар болей ужо не шкадаваў яму ўсялякіх ласункаў. Генрык Букерт найбольш любіў *„другі фронт"*, значыць, амерыканскую „свіную тушонку". Хлопец стаў сапраўдным любімчыкам цэлага палка.

— Гэты полк, — успамінае Генрык Букерт, — прыналежаў да 57-ай гвардзейскай дывізіі, якая праславілася яшчэ ў Сталінградскай бітве. Ваявала яна ў саставе восьмай гвардыйскай арміі пад камандаваннем генерал-палкоўніка **Васіля Чуйкова.**

Віктар Рудчык

Рэпрадукцыя аўтара

ВЫСТАЎКА ПРЫРОДАЗНАЎЧЫХ ЗДЫМКАЎ

Калі хто з вас будзе ў Белавежы, павінен абавязкова знайсці хвіліну часу і наведаць Прыродазнаўчы музей БНП. У ім адкрыта зараз выстаўка некалькіх соцень здымкаў, што атрымалі ўзнагароды ці дыпломы ў конкурсе „Белавежскія супастаўленні прыродазнаўчай фатаграфіі", які праціягваўся ў 1986 г. Конкурс гэты прыдумаў Артур Дамашэвіч з Белавежы, патранат над задумай узялі Гмінны цэнтр культуры, Таварыства прыяцеляў Белавежы і Белавежскі нацыянальны парк.

На конкурс прыслалі 859 прац 104 аўтары з 62 мясцовасцей з усёй Польшчы. Узнагароды атрымала 20 аўтараў (уручаны былі ў канцы снежня 1987 г. на ўрачыстым падвядзенні вынікаў конкурсу). Галоўную ўзнагароду атрымаў Чэслаў Абраткевіч з Пятркова-Трыбунальскага за тры камплекты, названыя „Бедства", „Дзень, калі выплыла рыба" і „Жыццё, няпэўнае заўтрашняга дня".

Выстаўка на працягу бягучага года будзе паказана ў Беластоку, Варшаве, трапіць таксама ў Сілезію. З беластоцкіх аўтараў на выстаўцы можна ўбачыць працы Пшэмыслава Бяліцкага, Кшыштофа Буйно, Міраслава Бушко, Марка Канажэўскага, Пятра Крушэўскага, Януша Купрыяновіча, Анджэя Аліхвера, Яна Падзеўскага і Аліны Завадскай.

Пятрусь Байко

Фота Артура Дамашэвіча

Дарагое Сэрцайка! Не скажу, што выйшла я замуж з вялікага кахання. Проста ў хаце бяда аж пішчэла, падвярнуўся няблыдкі хлопец, усе казалі: выходзь, ну дык і выйшла. І так пражылі мы ўжо 12 гадоў. Нарадзілася ў нас двое дзетак: хлопцу — 11 гадоў, а дзяўчынцы — 8.

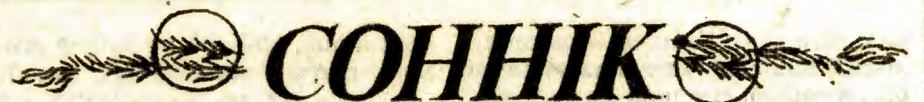
Калі б хто-небудзь у мяне запытаўся, так як гэта заўсёды пытаюць: п'е? гуляе?, дык я проста пачала б смяяцца. Не п'е занадта многа, п'е толькі пры свяце або ў рэдка здараючайся кампаніі. Гуляць не гуляе, думаю, што не знайшоў бы ахвотнай. Я на гэту тэму магла б сказаць нават і больш канкрэтна, але ўжо не буду. За ўсе гэтыя 12 год, аднак, нікалі не пачула я ад свайго мужа ласкавага слова, ніколі не вымавіў майго імя, у хаце — амаль непрысутны. Стараюся, усё раблю, каб дагадзіць яму, дзецям. Неяк камбіную, каб на ўсё хапіла граша, а ён гэтага нават і не бачыць. У хаце заўсёды наварана, прыбрана, дзеткі вучацца добра. Але і ў адносінах да дзяцей ён нейкі чужы. Чужы і абыякавы. А ў апошні час дык і зусім загневаўся на іх і робіць выгляд, быццам бы яны былі для яго павертам. Справа ў тым, што часамі ён любіць звярнуцца да мяне з нейкімі прэтэнзіямі: таго не зрабіла, тое зрабіла не так, таго не купіла, таго купіла замнога — навошта табе ўсё гэта?! Некалькі дзён таму назад у нас быў страшэнны скандал, муж стаў мяне біць, а дзеці першы раз сталі ў маёй абароне і кінуліся з кулакамі на бацьку, калі ён абкладаў кулакамі мяне. Божа мой, гэта ж усё дэмаралізуе дзяцей, якія ўжо даволі вялікія, усё бачаць і разумеюць. І я падумала: чым жа я заслужыла на такія адносіны? Ці тым, што, не шкадуючы свайго здароўя, аддаю з сябе ўсё? Не глядзела, што іншыя бабы маляваліся, апраналіся, усё цягнулі на сябе, а старалася перш за ўсё рабіць так, каб было добра маёй сям'і, каб ёй нічога не бракавала... Да чаго ж гэта прывяло? Да таго, што яшчэ кулакамі мяне абкладаюць?.. Пагляджу я на сваіх сяброўак, дык і апранутыя, і задбаныя, і памаляваныя, і парфумамі пахнуць, а я што? І вось цяпер падумала, што, можа, варта развесціся з гэтым чалавекам, бо ж нічога добрага ўжо ад яго спадзявацца не магу. У мяне ёсць добрая прафесія, але з працы я, на жаль, зрэзыгнавала, калі нарадзіліся дзеці. Цяпер яны падраслі, магу пайсці працаваць, а бацька будзе плаціць аліменты. Можа, яшчэ і ў маім жыцці знойдзецца нейкі чалавек, які скажа мне ласкавае слова...

Насця

Насця, але перш за ўсё пачні малявацца і больш задбай пра сябе. Знешні выгляд жанчыны адыгрывае не меншае значэнне, чым яе добры характар ці працавітасць. Успомніўся мне анекдот. Прыйшоў мужык дахаты. Усё чысценька, аж бліШчыць. Усё прыбрана, упарадкавана. Толькі жонка, засмоленая, стаіць з анучай у руках, абліваецца потам. Пераапрануцца не паспела. Мужык на ўсё гэта глянуў ды й кажа: „А Божачкі, усё такое чысценькае, што нават і плюнуць няма куды, хіба што на цябе!"

Калі ты зменішся, дык можа зменіцца і твой муж. Прычыну яго адносін да цябе трэба шукаць у зародку. Мо яшчэ і муж твой скажа калі-небудзь ласкавае слова...

Сэрцайка

117

Ф

Фабрыка, працаваць на ёй — удачы; мець яе — добрая будучыня; бачыць — добры інтарэс.

Фазан (бажант), паляваць на яго — нязздзейсненыя спадзяванні; есці — запрашэнне ў гасціну.

Фальбона — незвычайнае перажыванне.

Фальварак — даб'ешся заможнасці; запушчаны — пасмешышча, праследаванні.

Фальшаваць што-небудзь — з табой блага паступяць; фальшывыя грошы — цябе ашукаюць.

Фант — не стрымаеш слова.

Фантавая латарэя — спадзяванні на лепшую будучыню.

Фантазія — схільнасці да перабольшвання.

Фантан — вялікая радасць.

Фанфара — выйгрыш у латарэі.

Фарбы — нязздзейсненыя спадзяванні; карыстацца імі — удачны ход інтарэсаў.

Фартух — памылка; атрымаць — быць закаханым; прыгожы — падарунак; са скуры — грамадская праца; сціраць яго — цябе хочуць зняволіць; латаць — трэба ашчаджаць; згубіць — памылка; апрануць — пашана.

Фартэпіяна — непрыемныя навіны; чуць — занядбоўваеш свае справы.

Фарфор — дабрабыт; пабіць — неспадзяваныя прыкрасці; купляць — новая гаспадарка.

Фарэль (пстронг) — падарожжа для прыемнасці; лавіць — выйгрыш; есці — сумная звестка.

Фасоль — абмова, хвароба.

Фатаграфіі глядзець — сустрэча.

Фатограф — прыемнае спатканне.

ГАЛУБЦЫ З БУЛЬБАЙ

На 4-5 бульбін узяць сярэднюю галоўку капусты, 1 яйка, 2 цыбуліны, 3 сталовыя лыжкі масла, 2 шклянкі смятаннага соусу з памідорным перацэрам, соль.

Капусту ачысціць і, выразаўшы качан, падварыць у пасоленай вадзе. Зняць верхнія лісты і крыху іх збіць. Вараную бульбу стаўчы і змяшаць з падсмажанай цыбуляй і дробна нарэзаным крутым яйкам. Так падрыхтаваны фарш класці на ліст капусты і загортваць, як канверт. Галубцы падсмажыць, тады заліць соусам і тушыць мінут 30-40.

Соус. На 2 шклянкі смятаны бярэм 2 сталовыя лыжкі мукі, 2 шклянкі мяснога ці гароднінага адвару і паўшклянкі памідорнага перацёру. Крыху падсмажаную муку разводзім гарачым адварам, працэджваем яго, дадаем смятану і варым на малым агні мінут 5-10. Памідорны перацёр варым, пакуль не застанецца палова яго аб'ёму, дадаем яго ў смятанны соус.

ГАЛУБЦЫ З ГРЫБАМІ

На 300 г пячурак бярэм невялікую галоўку капусты, 2 цыбуліны, 3-4 лыжкі алею, 2,5 лыжкі маргарыну, 2 шклянкі смятаннага соусу з памідорным перацёрам і соль.

Падрыхтаваць капусту. Вараныя грыбы дробна пасячы, перамяшаць з пасечанай падсмажанай цыбулькай, пасаліць. Класці фарш на лісты капусты і загортваць, галубцы падсмажваць, а тады заліць смятанным соусам з памідорамі і тушыць мінут 30-40.

Гаспадыня

Зорка
старонка для дзяцей

СВЯТКАВАЛІ РАЗАМ

Дзень жанчын у гэтым годзе „Зорка" адзначала разам з дзецьмі са школы ў Барысаўцы. Па-першае таму, што ў апошні час у гэтай школе вырасла вялікая група пастаянных „зорчыных" карэспандэнтаў, і „Зорка" ведае аб Барысаўцы не толькі, што там адбываецца і чым жыве школа, але і яе планы на бліжэйшы час. А па-другое, дзеці запрасілі „Зорку" пасвяткаваць разам, бо планы ў іх на 8 сакавіка былі вельмі цікавыя.

І вось „Зорка" ў Барысаўцы.

Цікаўныя дзеці яшчэ здалёк заўважылі наша набліжэнне і выйшлі насустрач з транспарантам „Зорку" вітаюць „Зорачкі". Аказваецца, „Зорачкі" — гэта школьны гурток карэспандэнтаў „Зоркі". Назва гэта прыйшла як-бы сама. Неяк на самым пачатку некалькі дзяўчатак удзельнічалі ў „зорчыным" конкурсе на найпрыгажэйшую ілюстрацыю да казкі. І атрымалі тады ад рэдакцыі ва ўзнагароду некалькі кніжак. Настаўнік Андрэй Ялоза, перадаючы дзяўчаткам кніжку „Зорачкі ясныя" (кніжку напісаў Сяргей Новік-Пяюн), сказаў:

— Вам, мае вы зорачкі, падарунак ад „Зоркі".

З таго часу і сталі дзяўчаткі „Зорачкамі".

Але вернемся да Дня жанчын.

Разам з вітаючымі, заходзім у школу. А тут — усе дзеці на ўрачыстым апэлі адразу з парога вітаюць „Зорку" беларускімі песнямі, вершамі, сардэчнымі пажаданнямі. Усе члены гуртка „Зорачкі" маюць на галовах апаскі з бліскучымі зорачкамі. Пасля падсумоўваючага лозунга „Няхай жыве і мацнее наша дружба з „Зоркай" з году ў год", пачынаецца ўрачыстае пасаванне на новых карэспандэнтаў „Зоркі". Мажэнка Ялоза, надзяваючы на галаву апаскі з зорачкамі па чарзе Анэтцы Андрэюк, Янку Яканюку, Арку Буйноўскаму і Янку Андрэюку, жадае ім поспехаў у вучнёўскай творчасці.

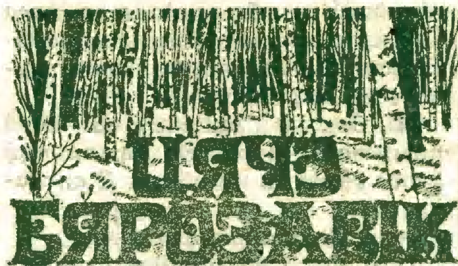
На школьным ганку „Зорку" вітаюць „Зорачкі".

Прывітанне „Зоркі" і прыём новых карэспандэнтаў былі толькі ўступам да далейшай багатай праграмы святкавання.

Каля гадзіны 10-й па дзяцей прыехала машына, каб завезці іх у Гайнаўку, у Спулдзельню вясковага транспарту (СТВ). СТВ — гэта прадпрыемства, якое ўзяло на сябе апеку над школай у Барысаўцы. Спулдзельня памагае школе, чым толькі можа,

(Працяг на стар. 10)

Кастусь Кірэенка

Цэлую зіму дрыжала бяроза пад мяцеліцамі і завеямі. Дубянела і мерзла пад сіверам, пад сцюжнай навалай.

Туманы красе яе шкодзілі. Вятры галінкі-рукі гнулі, круцілі. Без сокаў спажыўных стрэскалася, сохла яе белая бяроста, ператваралася ў чорную парэпаную кару.

Не думала бяроза, што вытрымае. Баялася, — не перазімуе, не дачакаецца вясны.

Але ўсё ж вытрымала, выстаяла.

Прыйшлі ветры з поўдня, стала высока хадзіць сонца. Растаі, мутнай вадой збеглі ў рэкі і азёры снягі.

На цёплым узгорку, дзе стаіць бяроза, абудзіліся, пайшлі па карэннях бярозы глыбінныя сокі. Усё вышэй, усё вышэй. Да заснулых жылак зялёных пад берастою. Да галін, туманамі і даждамі абмытых, снегавымі шаблямі пасечаных. Усё вышэй, і ўсё вышэй. Да пупышак шчаўрэлых, маразамі марожаных, вятрамі засушаных. Хутчэй, хутчэй! — каб зноў усё ў дрэве абудзілася, ажыло, набрынялася сілаю ды выйшла падужэлае пад сонца. Каб ізноў, як летась, стала бяроза зялёную, кучараваю, магутнаю, прыгожаю!

Рынуліся зямныя сокі па салодкіх карэннях да галін, да вяршыні бярозавай. І раптам — хрась! — стальное долата падсекла дрэва. Хрась! — зноў удар, — і глыбокаю белаю ранай забялела цела бярозы.

Ідуць сокі па карэннях, па жылах бярозавых, спяшаюць да галін, да пупышак, да вяршыні, ідуць, а дайсці не могуць — перагарадзіла ім шлях глыбокая белая рана. І цякуць сокі з раны ўніз, падаюць па жолабе ў падстаўленае карытца.

Цячэ бярозавік... Салодкі, духмяны бярозавы сок...

На колькі дзён пазней, чым іншыя дрэвы, ажыве, зазелянее бяроза на ўзгорку? Колькі хварэць будзе, пакуль заплыве, пакрыецца грубым чорным нарастам сённяшняя белая рана на ёй? А можа, так і не здолее ніколі неражыць боль, будзе доўга чахнуць, марнець, — хоць і зазелянее кожным лісточкам, а больш не пачуе ўжо сілы сваёй былой?

Цячэ бярозавік...

Нехта злівае сок з карытца. П'е сок і радуецца вясне. Пайшоў, панёс салодкі бярозавы сок, хутка закрасуе на ўсёй зямлі новая краса!

Цячэ бярозавік... І нікому не сумна.

Толькі хлопчык малы, што ішоў з мамаю па дарозе, раптам спыніўся, паглядзеў на бярозу, на яе рану і спалохаўся.

— Мама! Мама! — закрычаў з плачам у голасе.

— Што з табою, дзетка?

Убачыла мама бярозу. Усё зразумела. Выцерла ў хлопчыка слёзы, пагладзіла яго па галоўцы, прыхінула да грудзей. І сама праслязілася.

Праслязілася ад радасці, што здолела перадаць душы сынавай сваю любасць да роднай красы, сваё шкадаванне аб усім жывым...

Вясёлы куточак

Ніл Гілевіч

НА ЎРОКУ ПРЫРОДАЗНАЎСТВА

— Дзеці, вось вам і дзіва
ў прыродзе.
Птушаняткі маленькія самі
Разбіваюць шкарлупкі насамі
І выходзяць на свет.
Цуд, дый годзе!
— Не! — крутнуў галавою
Алесік. —
Што выходзяць — тут дзіва
малое.
Большым цудам здаецца мне
тое,
Як яны пад шкарлупку
залезлі?!

ЗГОДНА І ЛЫЖАЧКАЙ

Мама — у гасцях з маленькай
Лізачкай.
За сталом гаворыць
ёй з дакорам:
— Торт у мёдзе трэба есці
лыжачкай,
Пальчыкамі есці — стыд
і сорам!
Аблізала пальцы
паслухмяначка
І сказала — ганьбу каб
адвесці:
— Пакладзі яшчэ кавалак,
мамачка,
Я ўжо буду лыжачкаю есці.

ПЫТАННЕ Ў АДКАЗ

Бацька ўшчувае вучня — сына:
— Знаеш, ад чаго ссівеў я так?
Што сваруся на цябе няспынна
За ляноту за тваю, лайдак!

Сын унурыўся, зірнуў спадлоб'я
І спытаў, не ўзняўшы галавы:
— Калі гэта праз мяне —
дык добра:
Ад чаго тады мой дзед сівы?

ХАВАЙМАСЯ, ТАТА!

Убачыў аднойчы ў кіно Ігарок,
Як фарбамі твары
малююць індзейцы,
І ў бацькі спытаўся
(цікаўныя дзеці!):
— Навошта яны сабе
мажуць знарок?
А бацька ў адказ:
— Гэта значыць, яны —
Да бітвы рыхтуюцца, сын,
да вайны.
Назаўтра ж уранку,
падняўшыся шустра,
Малышык да бацькі
ўлуцеў у пакой:
— Хаваймася! Мама стаіць
перад люстрам —
Рыхтуецца йсці
на кагосьці вайной!

Віктар Швед

ДОБРА, ШТО Я НЕ САБАКА

Свайго сына сварыць мама:
— Што за гразь мясіў нагамі?
Калі не памыеш ног
Не пушчу і на парог.

— Як жа добра, — кажа
Якаў, —
Што я, мама, не сабака,
І не мушу чатырох
Брудных мыць штодзённа ног.

(Працяг са стар. 9)

СВЯТКАВАЛІ РАЗАМ

а дзеці адказваюць прадпрыемству сардэчнасцю, запрашаючы працаўнікоў на школьныя ўрачыстасці, ездзячы да іх на канцэрты. Вось і ў гэты дзень падрыхтавалі для жанчын СТВ вельмі багаты канцэрт: пастаноўку „На пошце“ і вельмі многа вясёлых і сімпатычных песень і вершыкаў. Выступалі вучні з розных класаў. Але найбольш расчулілі жанчын самыя маленькія — Эля Кураш, Крысь Врублеўскі, Арэк Юзвюк і Дарэк Грыгарук. Жанчыны атрымалі ад дзяцей падарункі ўласнага вырабу: на бярозавых дошчачках па-мастацку былі наклееныя пажаданні і каляровыя сушаныя кветачкі. А Радаслаў Масайла з вялікай сумкі пісьманосца ўручыў жанчынам маленькія драўляныя сэрцайкі — сімвалы дзіцячай шчырасці і ўдзячнасці. Гэтыя прыгожыя цацкі вытачыў уласнаручна Радзікаў тата, Аляксандр Масайла.

Сцэнка „На пошце“ ў выкананні дзяцей з Барысаўкі.

Жанчыны пачаставалі артыстаў пончыкамі, цукеркамі, аранжадай. Дзякавалі за добры канцэрт і мілыя словы.

А калі дзеці вярнуліся ў школу, там ужо чакалі іх родныя мамы. І дзеці зноў паўтарылі свой канцэрт, але ўжо тут кожны верш, кожная песня прагучала для той адзінай, найдаражэйшай уласнай мамы.

Потым мамы запрасілі ўсіх дзяцей на пачастунак. Чаго там толькі не было на талерках, якой смакаты, якіх ласункаў!

І мамы панеслі дамоў падарункі, выкананыя дзіцячымі рукамі.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

Жанчыны з СТВ на канцэрце.

Васіль Хомчанка

САМЫ ЛЕПШЫ МАЛЮНАК

Маці падмятала падлогу, а Пеця сядзеў за сталом і маляваў.

— Мама, я цябе намалюю, — сказаў ён.

— Намалюй.

І Пеця намаляваў маці з венікам у руках.

Потым маці чысціла пыласосам дываны. А Пеця таксама яе маляваў.

Прыбраўшы ў кватэры, маці памыла на кухні посуд, наскрабла бульбы. Пеця намаляваў яе і за гэтай працай.

Усе малюнкі расфарбаваў каляровымі алоўкамі. Прыгожая атрымалася маці.

Прыйшоў бацька з работы. Пеця адразу ж да яго, пахваліўся:

— Тата, зірні, якую я маму намаляваў. Вось яна падлогу падмятае, а вось — з пыласосам. А тут талеркі мые. Праўда, я добра намаляваў?

— Добра.

— А які самы лепшы малюнак?

— Той, які ты не намаляваў, — адказаў бацька.

— Які ж гэта?

— Дзе і ты памагаеш маме прыбіраць хату, мыць посуд, бульбу скрабсці. А не толькі малюеш.

Уладзімір Ліпскі

ВЯСЁЛАЯ АЗБУКА

Заканчэнне.
Пачатак у папярэдніх нумарах.

ЭКІПАЖ

Дружным экіпажам ехалі літары ў краіну Букварыю. Чуюць, нехта энгекае:

— Эге-гей!.. Эге-гей!..

Прыпыніліся. Падлятае Э, сарамаціць:

— Эх, якая азбука без Э?..

— Эй, Э, сядай экстрана ў наш экіпаж, — закрычалі літары.

Паехалі далей. Раптам чуюць:

— Лю-юдзі! Ю-юра, Ю-юля, Ню-юра, Ню-юся, чакаю-ю вас, ю-юшка гатова!

— Ты хто? — пытаюцца літары.

— Галосная Ю.

— Давай з намі ў Букварыю.

Ю юркнула ў вясёлую кампанію.

Усе літары пачалі выхваляцца: я тое, я гэтае, я там, я тут, я з тым, я з гэтым.

Прыпыняе экіпаж незнаёмая літара, якоча:

— Як-ніяк я — ёсць Я. Ваша яканне без Я яшчэ не яканне.

Літары змоўклі. Цяпер Я выхваляецца:

— Я хаця і апошняя ў азбуцы, а без мяне цяжка. Я — яздок. Мой язык якраз завядзе вас да дзяцей.

— Я, сядай у наш экіпаж, — папрасілі літары.

Па дарозе яны падабралі яшчэ Ы і Ь — мяккі знак, ’ — апостраф, ў — у кароткае.

Вясёлым, дружным экіпажам прыехалі ў Букварыю: Аа, Бб, Вв, Гг, Дд, Дждж, Дздз, Ее, Ёё, Жж, Зз, Іі, й, Кк, Лл, Мм, Нн, Оо, Пп, Рр, Сс, Тт, Уу, ў, Фф, Хх, Цц, Чч, Шш, ы, ь, Ээ, Юю, Яя.

Сябры, сустракайце літары азбукі. Сябруйце з імі!

З РАЁННАГА АГЛЯДУ Ў ГАЙНАЎЦЫ

Раённы агляд дэкламатарскага конкурсу, прысвечанага літаратурнаму аб’яднанню „Белавежа“, прайшоў у Гайнаўцы 28 лютага. У пачатковую школу № 2 прыехалі з сваімі вучнямі настаўнікі беларускай мовы з адзінаццаці школ: з Дубін, Барысаўкі, гайнаўскіх шк. № 1, № 2 і № 3, Кленік, Курашава, Навакорніна, Махнатага, Новаберазова і Арэшкава.

Агляд прайшоў на высокім узроўні, быў дасканала падрыхтаваны і праведзены.

Асобна былі ацэнены вучні малодшых (II-V) і старэйшых (VI-VIII) класаў.

Сярод малодшых камісія першае месца прызнала Асі Барташэвіч і А. Паўлоўскаму. Другое месца Басі Галёнка і Эве Сапяжынскай, а трэцяе — Мажэне Ялозе і Ярку Шчураку.

Сярод старэйшых першае месца заваявалі: Бася Гіншт і Гражына Галавачык, другое — Аня Аляксеюк, Івона Харкевіч і Бася Садоўская. Трэцяе месца — Бася Гаган, Агнешка Сахарчук, Аня Казімерук і Бася Сахарчук.

Я думаю, што ў дэкламатарскім конкурсе найважнейшае — прымаць удзел, каб выхоўваць у дзяцей любоў да роднай мовы, каб зберагаць нашу мову і шанаваць яе.

Жадаем усім удзельнікам далейшых поспехаў.

Андрэй Ялоза

ПАЗНАЁМІМСЯ

Мажэна Зенюк і Аня Хвашчэўская, вучаніцы шостага класа, добра ведаюць беларускую, рускую і польскую мову і хочуць перапісвацца з сяброўкамі з іншых школ. Пішыце па адрасу: в. Быстрэ 44 і 9, пошта 17-113 Снежкі, Беластоцкае ваяводства.

* * *

Люцына Сегень, вул. Ліпова 175, 17-200 Гайнаўка Беластоцкае ваяводства. 14 год.

* * *

БССР, 220047, г. Мінск, вул. Несцерава 88-2-13. Пуншыновіч Марыне. 4 клас.

* * *

СССР, 346506, Ростовская обл., г. Шахты-6, ул. Татаркина, 22-25. Алексеевой Ольге. 7 клас.

* * *

СССР, 163016, г. Архангельск-19, ул. 8. Марта, д. 12а, кв. 10. Ходий Наташе. 4 клас.

* * *

СССР, 344065, г. Ростов-на-Дону, ул. Киргизская, 9/2, кв. 28. Чернявской Марине. 8 клас.

Вучнёўская творчасць

Сама сябе выдала

Калі я была на вёсцы ў бабулі, у мяне быў маленькі сабачка. Яго звалі Тобік. Раніцай, калі нікога не было дома, я дала Тобіку сырнікаў. Яму яны падабаліся. Я дала яшчэ, пасля яшчэ, і скарміла ўсе.

А другой гадзіне на абед прыйшоў Ігар. Ён вывярнуў слоік варэння на абрус. Я сказала:

— Я ўсё бабулі раскажу.

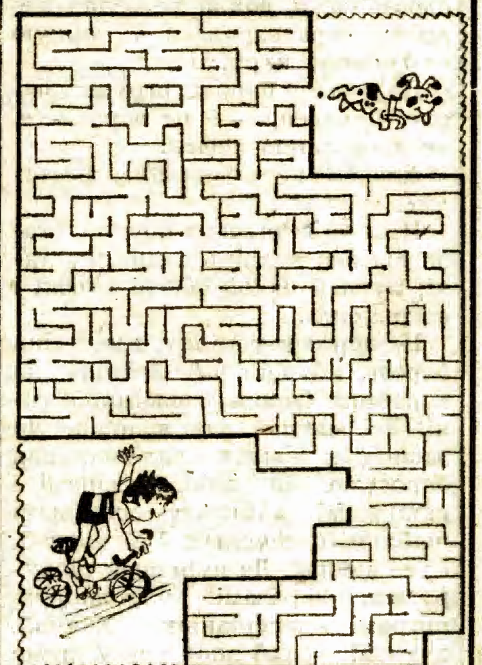
Ігар неяк здагадаўся, што я скарміла сырнікі, і сказаў, што ён таксама раскажа бабулі.

Увечары бабуля вярнулася раней за Ігара. Я да яе падсела і пачала расказваць:

— А Ігар слоік з варэннем выліў на абрус. Толькі ты яму не кажы, што я табе сказала, бо ён раскажа, што я Тобіку ўсе сырнікі аддала.

Яня Ігнатовіч, 5 кл. г. Мінск

АДГАДАНКА

Дапамажы Петрыку дагнаць свайго сабачку.

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 25 III — 8.10 Przysp. obronne. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 DT — reforma gospodarcza. 10.25 „Na kłopoty... Bednarski". 11.15 Domator. 12.00 J. pol. kl. VIII. 12.50 Współczesna genetyka, kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mieszkać. 17.50 Intersygnał. 18.35 Małe kino: „Kobry". 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Ostatnie lato" z serii „Na kłopoty... Bednarski". 20.50 Czas — Anatomia długu. 21.20 Mistrzostwa Swiata w jeździe figur. na lodzie. 22.10 Czas — 10 minut później. 22.40 DT. 23.05 Andrzej Żuławski.

Sobota 26 III — 7.25 TTR — s. IV Fiz. 7.55 TTR — s. IV Prod. rośl. 8.25 Tydzień na działce. 8.55 Panorama dnia. 9.00 Kino najmłodszych: „Bajka o smoku i pięknej królewnie". 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.40 Zdrowie. 12.10 „Wędrówki dalekie i bliskie". 12.50 W świecie ciszy. 13.20 Tel. Koncert Życzeń dla Honor. Krwiodawców. 13.50 Tel. film dok. — „Straszyki". 14.10 Antologia dramatu powszechnego: August Strindberg — „Zabawa z ogniem". 15.35 Los. Dużego Lotka. 15.45 Mistrzostwa Świata w łyżwiarstwie figurowym na lodzie. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 17.50 Skarbiec. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Spokojna miłość" — film franc. 21.30 Pewnego razu pewien człowiek — pr. rozr. 21.55 Tydzień w polityce. 22.05 Tel. Przegląd Sportowy. 22.35 DT. 22.45 M.E. w tenisie stołowym — finał debla mężczyzn. 23.15 „Literatura i eros" — „Rózgi" — film franc.

Niedziela 27 III — 7.20 Pr. dnia 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Goście". 10.30 DT. 10.35 „Osobliwości przyrody" — film dok. 11.15 Tel. Koncert Życzeń. 12.00 Poranek Symfoniczny. 13.00 Siedem Anten. 13.30 Teatr dla dzieci: Maria Konopnicka — „Niezwykłe przygody krasnoludków i sierotki Marysi". 14.20 Kraj za miastem. 14.45 Portrety — „Przyczynki do życiorysu" — film dok. 15.30 Mistrz. Swiata w łyżwiarstwie figur. na lodzie — pokaz mistrzów. 17 30 Teleexpress. 17.45 Studio Sport. 18.10 Marek Sierocki zaprasza. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Nad Niemnem" — serial TP. 20.55 Sportowa niedziela. 21.25 Rozważania o teatrze polskim. 21.55 Tel. Music-hall. 22.40 Siedem dni na świecie. 22.55 DT.

Poniedziałek 28 III — 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.20 Powt. przed maturą: Sciąga z matmy. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla młodych widzów: „Latający Holender". 16.50 „Wszystkie żagle w górę" — serial przygod. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Gdzie jest czarny kot" — serial radz. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: W. Szekspir — „Makbet". 22.40 DT. 23.05 J. niem.

Wtorek 29 III — 8.10. Praca-techniką kl. I—IV. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 DT — reforma gospodarcza. 10.25 „Jak zdobywano Dziki Zachód" — serial USA. 12.00 Domator. 12.50 Wiedza o społecz. kl. VII. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 15.05 Powt. przed maturą: J. pol. 15.50 Kim być? — decyzje 15-latków. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Rzemieślnicy. 17.50 Gazeta rolnicza. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Kram. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jak zdobywano Dziki Zachód" — serial USA. 21.35 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 22.00 Sprawa dla reportera. 22.40 DT. 23.05 J. ang.

Sroda 30 III — 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Szkoła dla rodziców. 10.20 „Trzech do Paso Doble" — film czech. 11.35 Domator. 12.00 J. pol. kl. VI. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Prod. zwierz. 15.40 NURT. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mecz piłki nożnej drużyn olimpijskich Polska — Rumunia. 19.00 Dobranoc. 19.10 Sejmowe spotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 „Życie Szteficy Cwek" — film jug. 21.30 Klub Międzynarodowy. 22.00 Songi Bertolda Brechta śpiewa Elżbieta Wojnowska. 22.40 DT. 23.10 J. ros.

Czwartek 31 III — 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 11.10 Domator. 11.50 Kalendarz historyczny. 13.30 TTR — s. IV Mech. rol. 14.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 15.30 Powtórka przed maturą: J. ang. 16.00 Rol. film oświat. — „Nowa architektura wsi". 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 16.50 „Było sobie życie" — serial. 17.15 Teleexpress. 17.30 Rep. film. — „Żeby koła toczyły się szybciej". 17.55 Refleksje. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 20.50 Pegaz. 21.30 Studio Sport. 23.00 DT.

Bielsk Podl. Między ustami a brzegiem pucharu — pol. 27—30 III. Wczesny śnieg w Monachium — jug. 31 III — 3 IV.

Czeremcha Honor Prizzich — USA. 30 III.

Czyże Samosąd — bułg. 30 III — 3 IV.

Hajnówka Obey, decydujące starcie — USA 28—31 III.

Michałowo — Wierna rzeka — pol. 29—30 III. Czy leci z nami pilot — USA 31 III — 3 IV.

Mielnik Pieśń o Rolandzie — fr. 30—31 III.

Milejczyce Droga szkieletów — rum. 30 III—3 IV.

Nurzec — Tajemniczy upiór — węg. Barwy ochronne — pol. 30 III — 3 IV.

Orla Mój kochany mąż i ja — NRD 30 III — 3 IV.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	**27**	**14**	**Пальмовая**	**Венядзікта, Расціслава**	**5.23-18.01**	11.17-3.47
панядзелак	28	15	Анелі, Сікстуса	Аляксандра	5.21-18.03	12.32-4.06
аўторак	29	16	Еўстахія, Віктарына	Трафіма, Юльяна	5.18-18.04	13.46-4.21
серада	30	17	Амеліі, Яна	Аляксея, Марына	5.16-18.06	14.59-4.32
чацвер	31	18	Бальбіны, Карнеліі	Кірылы, Трафіма	5.11-18.09	16.11-4.41
пятніца	1	19	Гражыны, Тадоры	Дар'і, Інакенція	5.09-18.11	17.23-4.50
субота	2	20	Францішка	Сяргея, Іаана	5.07-18.13	18.37-4.59

ГАДАВІНЫ

120 год таму назад

28.3.1868 г. нар. рускі пісьменнік Максім Горкі (сапраўднае прозвішча Аляксей Пешкаў, пам. 18.6.1936 г.), друкаваўся з 1892 г., раманы: „Фама Гардзееў" (1899), „Маці" (1906), трылогія „Дзяцінства" (1914 г.), „У людзях" (1916), „Мае універсітэты" (1923), „Жыццё Кліма Самгіна" (1936) і інш., драматычныя творы: „Мяшчане" і „На дне" (1902), „Варвары" (1906), „Ворагі", сябраваў з роднымі Максіма Багдановіча, быў знаёмы з Я. Лучынам, Я. Купалам і іншымі беларускімі пісьменнікамі.

65 год таму назад

27.3.1923 г. нар. беларускі пісьменнік Алесь Рылько (пам. 16.4. 1967 г.), друкавацца пачаў у 1946 г., першая кніга „Мае сустрэчы" (1952), вядомы фельетаніст і гумарыст, п'еса „Гром з яснага неба" (1953), апавяданні, гумарэскі.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Беласток расспяваны (беларускай песняй) • Барскі пра вершаплёта • Рудчык аб „перастройцы" • Літаратурная старонка • Мірка... пра сябрыну • Начальнік з рыдлёўкаю — не ганьба • Рэпартаж з Фастаўскага бавоўнянага камбіната • Беларусы ў падполлі або Як разбагацець • Аб'ява М. Лук'янюка • Адгалоскі Аляксандры Бергман • Сэрцайка адказвае надобраму Люсіку • З літоўскай кухні • Сонік • „Зорка" • Гумар

ПРОСІМ ПРАБАЧЭННЯ!

Прабачце, шаноўныя чытачы, нашым каханым друкарам, без якіх і мы не былі б нічога вартыя! Яны ўжо паспяшаліся і заўчасна зрабілі нам усім прымаапрылісны жарт у нумары 12 „Нівы" ад 20 сакавіка г.г. (артыкул Віктара Рудчыка „Агляд у Сямяцічах"). А мо здарылася гэта ў сувязі з надыходам вясны (яна ж уздзейнічае на ўсіх без выключэння), але ж вось здарылася... Мельніцкія жанчыны апынуліся на першай старонцы (нібы яны — „Зялёныя агароднічкі"!), а жанчынам з Агародніксў нічога не заставалася, дык паслухмяна сталі яны на месцы мельнічанак на сёмай старонцы. І так — не інакш — надрукавана.

Ды вось і Сакрат Яновіч скардзіцца, што пад „Занатоўкі з Англіі" далі „Працят будзе", а ён жа думаў, што ўжо скончыў, і зусім не падрыхтаваны да аніякага працягу. Што, і яму адважыліся рабіць жарты на 1 красавіка?! (ач)

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

1272. Мікалай Суліма (Гайнаўка)	— 1200	зл.
1273. Анна Шыманская (Орля)	— 1000	зл.
1274. Салэцкая рада в. Чэхі-Арлянскія	— 5000	зл.
1275. Жыхары Гайнаўкі	— 500	зл.
1276. Працаўнікі Гайнаўскага дома культуры „Гурнік"	— 50250	зл.
1277. Віктар Кірылюк (Гайнаўка)	— 1200	зл.
1278. Яўгенія Тапалеўская (Гайнаўка)	— 300	зл.
1279. Хор Беластоцкага гарадскога аддзела БГКТ	— 3200	зл.
1280. Мікалай Нікалаюк (Гайнаўка)	— 1200	зл.
1281. Аляксандр Лаўрыновіч (Пасечнікі-Вялікія)	— 1300	зл.
1282. Ольга Галёнка (Пасечнікі-Вялікія)	— 2200	зл.
1283. Ананімны ўзнос	— 2400	зл.
1284. Пракоп Сідарук (Дубінская Ферма)	— 500	зл.
1285. Канстанцін Лукашэвіч (Беласток)	— 1200	зл.
1286. Пярвічная партарганізацыя пры Прадпрыемстве лясной прадукцыі „Лес" у Гайнаўцы	— 31443	зл.
1287. Васіль Сакоўскі (Гайнаўка)	— 1200	зл.
1288. Марыя Сакоўская (Гайнаўка)	— 1000	зл.
1289. Юрый Салагуба (Гайнаўка)	— 1200	зл.
1290. Ніна Рачкевіч (Гайнаўка)	— 1200	зл.
1291. Анатоль Койла (Гайнаўка)	— 1500	зл.
1292. Анастасія Бура з Рыбакоў (83 гады)	— 500	зл.
1293. Уладзіслаў Сегень (Гайнаўка)	— 1000	зл.
1294. Дзяржаўны машынны асяродак у Дубровс-Беластоцкай	— 5000	зл.
1295. Самаўрава жыхароў в. Дубіны	— 20000	зл.
1296. Узносы сялян у Гайнаўскім кааператыўным банку	— 3100	зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара). Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Мірослава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык. Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ала Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów.
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 140/88 r. Nakład 4.600 egz. E-5.

СТОПРАЦЭНТНЫ ЧЛЕН

Час вольны адпускаецца мне кроплямі —
На пасяджэннях я цяпер штодзень:
Я ўсімі таварыствамі ахоплены,
Я стопрацэнтны, як тавораць, член.
Ці люба гэта мне, а ці не люба —
Каму аб гэтым скажаш ты і дзе?
Лічуся ў таварыствах кнігалюбаў
І выратавання на вадзе.
Пярэчыў: не мая, браточкі, справа
Па возеры ці плыць, ці веславаць.
Прызнаўся нават, што не ўмею плаваць.
— Затое будзеш добра засядаць.
А потым даў добраахвотна згоду,
Бо недзе не хапала галасоў, —
Стаў членам таварыства кветкаводаў,
А потым гэтак жа — сабакаводаў,
А потым — таварыства трусаводаў,
Хоць не трымаў ніколі тых трусоў.
Не браканьернічаў ніколі зроду,
Гарэлка не вытрушвала кішэнь,
І з тымі, хто ахоўвае прыроду,
Цвярозасці, браткі, таксама член.
Каб не падводзіць канчаткова рыску,
Скажу адно: мне не даюць тужыць —
Яшчэ з дзесятак добрых таварыстваў
Ніяк не могуць без мяне пражыць.
Ніяк не могуць без мяне пражыць.
Ніяк я не магу адзасядацца.
Хоць фортачку адну якую мне б!
На сто працэнтаў выключаны з працы,
З той працы, што дае надзённы хлеб.

Уладзімір Правасуд

ВАРУХНІ ГАЛАВОЮ

У левай верхняй частцы малюнка знаходзіцца квадрат, зрэзаны звілістымі лініямі і раздзелены на дзевяць маленькіх квадратаў. Толькі адзін з гэтых квадратаў адпавядае аднаму з абазначаных лічбамі ад 1 да 26. Паспрабуйце знайсці гэтыя два тоесныя квадраты. На пошукі прызначаем пяць мінут.

Адказ: Квадрат В-В адпавядае квадрату 8.

НІЎКА

— Гэта загадчык метэаралагічнай станцыі.

АБОЕ РАБОЕ

— Дазвольце вам запрапанаваць цыгарэту.

— Дзякую, я выращыў з сённяшняга дня не курыць...

— Ах так! Тады возьміце назаўтра.

НЕВЫЛЕЧНЫ

— Скажыце, пан доктар, як мае справы?

— На жаль, павінен вам сказаць: вы невылечна здаровы.

КАЛЯНДАР

Сустракае пан Задрыпкоўскі Кастуся і пытае:

— Якое сёння чысло?

— Пачакайце, пагляджу ў кашалёк.

ДОЎГАЕ ПРОЗВІШЧА

— А як гэтага хлопчыка прозвішча будзе?

— Гм.. прозвішча яго доўгае: Ермаловіч-Шуляльга-Мартаць. Ён ад трох бацькоў аліменты атрымлівае.

Партрэт суседкі

— Я ведаю, што нічога не ведаю. І ведаць не хачу! — сказаў самадур.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Да канца рабочай змены заставаліся лічаныя мінуты. Тут я ўспомніў, што мне вельмі патрэбны тры рублі. У каго ж, думаю, перахапіць да аванса? Вядома, у Пятра. Пётр — мой лепшы сябар. Усё для мяне зробіць. Накіраваўся я да яго, а потым падумаў: „А калі не пазычыць? Я ж тады ў дружбу перастану верыць!

Пайшоў і пазычыў у свайго надобразычлівага Чубышкіна.

Дружбу трэба берагчы...

*

— Калі ты будзеш дрэнна есці, я паскаржуся ў паліцыю! — пагразіў бацька маленькаму Сержу.

Вечарам мальш вышмыгнуў з хаты ў паліцэйскі ўчастак і спытаў у дзяжурнага капрала:

— Мой бацька скардзіўся вам на мяне за тое, што я дрэнна снедаю?

Капрал спярша разгубіўся, але потым, скеміўшы ў чым справа, сцвярджальна кіўнуў.

— Ах, так! Значыць, ён на мяне нагаварыў! Ну і нагавару: у яго ў падвале самагонны апарат!

ЯК РОБІЦЦА КАР'ЕРА

Трэба рабіць масаж спіны аж да поўнага яе схілення ўніз, да гэтага дадаць развіццё мускулаў — каб імі можна было моцна націскаць патрэбныя для гэтай акцыі спружыны; адсутнасць асабістага гонару і як найбольш апломбу.

З „Весніка Задрыпоніі"

РЭКОРД УСТАЯЎ

Няўдачай закончылася спроба ўстанавіць новы феменальны рэкорд па скачках у даўжыню. Спартсмену перашкодзіла рыдлёўка, якую забылі ў скачковай яме рабочыя стадыёна.

З ЛІРЫЧНАГА СШЫТКА

Адрыўкі своіх новых лірычных вершаў чытаў учора Г. Бузун. Напярэдадні жонка ў парыве рэўнасці парвала яго рукапісы.

У МАГАЗІНЕ

Пакупнік:

— Мне, калі ласка, парфюмерны набор.

Прадаўшчыца:

— А вам для жонкі ці даражэйшы?

Курёзы

КЛАЎДЗІЯ МІХАЙЛАЎНА

Седзячы перад пагаслым тэлевізарам, Клаўдзія Міхайлаўна Інішава (Куйбышаў, СССР) гартала Грамадзянскі кодэкс і з радасцю вывіла артыкул, які гаворыць аб кампенсацыі страты ў выпадку невыканання даўжнікам сваіх дагаворных абавязацельстваў. К. М. Інішава падала ў суд аб'яднанне „Куйбышаўвоблтэлерадыебыт". Заказчыца каля пяці год плаціла яму па чатыры рублі ў месяц за гэтак званае абанементнае абслугоўванне — за тое, што майстры будуць без запрашэння наведваць яе, аглядаць тэлевізар і, калі трэба, рамантаваць. Аб'яднанне рэгулярна глытала грошы, як няспраўны тэлефонны аўтамат, які не дае размоў. А калі тэлевізар сапсаваўся, майстар ашукаў — не прыйшоў на спатканне, дзеля якога Клаўдзія Міхайлаўна ўзяла адгул, тады яна і падала ў суд. І выйграла справу! Прыгаворам суда аб'яднанне павінна вярнуць ёй 216 рублёў няўстойкі і заплаціць у карысць дзяржавы 4 рублі 32 капейкі судовых выдаткаў.

Між намі

Каб зрабіць вялікае глупства, не трэба вялікага розуму.